

การสิ้นสุดของคำมั่น

การสิ้นสุดเกี่ยวกับตัวผู้ให้คำมั่น

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงแต่กรณีคำเสนอสิ้นสุดความผูกพันเพราะเหตุเกี่ยวกับตัวผู้เสนอเท่านั้น ดังปรากฏในมาตรา 130 วรรคสอง และมาตรา 360 ดังต่อไปนี้

มาตรา 130 บัญญัติว่า "การแสดงเจตนาทำให้แก่บุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทางย่อมมีผลนับแต่เวลาที่ไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งนั้นเป็นต้นไป แต่หากบอกก่อนไปถึงผู้นั้นก่อนแล้ว หรือพร้อมกันไซ้ แสดงเจตนานั้นก็ย่อมตกเป็นอันไร้ผล

อนึ่ง เมื่อเจตนาได้ส่งไปแล้ว ถึงแม้ว่าในภายหลังผู้แสดงเจตนาจะตายหรือตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถ ท่านว่าหาเป็นเหตุทำให้ความสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนา นั้นเสื่อมเสียไปไม่"

มาตรา 360 บัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งมาตรา 130 วรรค 2 นั้น ท่านให้ใช้บังคับถ้าหากว่าชั้กับเจตนาอันผู้เสนอได้แสดง หรือหากว่าก่อนจะสนองรับนั้น คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้อยู่แล้วว่าผู้เสนอตาย หรือตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถ"

จากบทมาตราทั้งสองนี้อาจอธิบายถึงการสิ้นสุดความผูกพันของคำเสนอได้ดังนี้

การแสดงเจตนาทำคำเสนอเมื่อได้ส่งไปแล้วย่อมเป็นอันสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าในภายหลังผู้แสดงเจตนาจะตายหรือตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถ ก็หาเป็นเหตุทำให้ความสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนา นั้นเสื่อมเสียไม่ โดยไม่ต้องคำนึงว่าการแสดงเจตนา นั้นจะไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาแล้วหรือไม่ ทั้งนี้ตามมาตรา 130

วรรคสอง แต่ตามมาตรา 360 บัญญัติยกเว้นไว้ว่ามีให้นำมาตรา 130 วรรคสอง มาบังคับแก่การแสดงเจตนาทำคำเสนอใน 2 กรณีคือ

1. เมื่อชักรับเจตนาอันผู้เสนอได้แสดงไว้ เช่น ในคำเสนอ ผู้เสนอได้ระบุเจตนาไว้ด้วยว่าถ้าผู้เสนอตายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ให้คำเสนอนั้นสิ้นความผูกพัน ดังนั้นความสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนาทำคำเสนอย่อมสิ้นความผูกพัน

2. ก่อนผู้รับคำเสนอสนองรับ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้อยู่แล้วว่าผู้เสนอตายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ ความสมบูรณ์แห่งการแสดงเจตนาทำคำเสนอย่อมสิ้นความผูกพัน

ตัวอย่าง นายคำเสนอขายรถยนต์ก่อนนายขาว ก่อนที่นายขาวจะสนองรับ นายขาวได้ทราบว่า นายคำถึงแก่ความตาย ดังนั้น นายขาวไม่มีสิทธิสนองรับ เพราะถือว่าคำเสนอได้สิ้นความผูกพันเสียก่อนแล้วที่จะมีการสนองรับ แต่ถ้านายขาวไม่ทราบว่า นายคำถึงแก่ความตาย หรือนายขาวได้ส่งคำสนองไปแล้ว นายคำจึงตาย ดังนั้นสัญญาซื้อขายรถยนต์ย่อมเกิดขึ้น และผูกพันทายาทของนายคำให้ทำหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญา

สำหรับคำนี้มีได้มีบทบัญญัติห้ามเอง เกี่ยวกับเรื่องคำเสนอ จึงทำให้นักกฎหมายมีความเห็นยังไม่ลงรอยกัน

ไปรศพิจารณาคำพิพากษาศาลฎีกาตั้งต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1213/2517 (ประชุมใหญ่) สัญญาเช่าที่ดินมีข้อความว่า เมื่อครบอายุสัญญาเช่าแล้ว ผู้ให้เช่ายินยอมจดทะเบียนต่ออายุสัญญาเช่าให้แก่ผู้เช่าอีกสิบปีตามสัญญาเดิม ข้อความดังกล่าวนี้เป็นเพียงคำมั่น เมื่อผู้เช่าทราบว่าผู้ให้เช่าตายก่อนสัญญาเช่าครบกำหนดแล้วคำมั่นย่อมไม่บังผลบังคับ ผู้เช่าจะฟ้องขอให้บังคับทายาทของผู้ให้เช่าจดทะเบียนต่ออายุสัญญาเช่าหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 163/2518 เงินกินเปล่าที่ผู้เช่าชำระก่อนการเช่า ไม่ทำให้เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่จะต้องให้เช่าต่อจากที่การเช่าครบอายุ

คำมั่นของผู้ให้เช่าว่าจะให้เช่าต่อนั้น เมื่อผู้ให้เช่าตาย และผู้เช่า ก็รู้แล้ว คำมั่นนั้นตกไปตามมาตรา 360 ไม่ผูกพันทายาทให้ต้องปฏิบัติตามมาตรา 569

จากคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นทำให้นักกฎหมายเกิดแนวความคิดเห็น แตกต่างกันออกไปดังนี้

ความเห็นที่ 1 คำมั่นไม่ใช่คำเสนอ เพราะถ้าเป็นคำเสนอซึ่งไม่มี ระยะเวลาจำกัดคำเสนอสิ้นสุดไปเอง แต่คำมั่นไม่สิ้นสุดไปเองต้องมีวิธีการถอน

ศาสตราจารย์จิติ ตึงศรีพิชัย ให้ความเห็นว่า "คำมั่นไม่ใช่คำเสนอ แม้คำมั่นในกรณีนี้มีผลเหมือนคำเสนอในแง่ที่ว่า เป็นข้อผูกพันผู้ให้เช่าฝ่ายเดียว ยังไม่เกิดเป็นสัญญาจนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะทำคำสนอง แต่คำมั่นก็ไม่ใช่คำเสนอ จะนำมาตรา 360 มาใช้เห็นจะไม่ได้ คำมั่นเป็นการแสดงเจตนาของผู้ให้เช่าฝ่ายเดียว อาจเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว เช่น คำมั่นจะให้รางวัลตามมาตรา 362 คำมั่นจะซื้อหรือจะขาย (มาตรา 454) คำมั่นว่าจะให้ (มาตรา 526) หรือ เป็นนิติกรรมสองฝ่ายอันเป็นสัญญา เช่น คำมั่นจะขายในสัญญาเช่าซื้อ (มาตรา 572) คำมั่นที่เป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว อาจเกิดโดยสัญญาที่เป็นนิติกรรมสองฝ่าย ก็ได้ ดังเช่นคำมั่นในคดีนี้ ซึ่งยังคงเป็นคำมั่นผูกพันผู้ให้เช่าผู้ให้เช่าฝ่ายเดียว อยู่นั่นเอง คำมั่นจึงคล้ายคำเสนอ แต่ก็ไม่ใช่คำเสนอ ตรงที่คำเสนอซึ่งไม่มี ระยะเวลาจำกัดอาจสิ้นสุดไปเองได้ตามมาตรา 356, 357 แต่คำมั่นไม่สิ้นสุดไปเอง ต้องมีวิธีการถอนคำมั่น เช่น ตามมาตรา 363, 454 วรรคสอง คำมั่น จึงตกทอดไปยังทายาทได้ตามมาตรา 130 วรรคสอง, 1600 หากได้สิ้นสุดตาม

ตัวผู้ให้คำนั้นไปทำนองคำเสนอ ตามมาตรา 360 ไม่¹

ความเห็นที่ 2 คำนั้นเป็นคำเสนอด้วยหรือไม่ ต้องแยกพิจารณาว่า คำนั้นนั้นเป็นคำนั้นชนิดที่เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา เช่นเดียวกับคำเสนอหรือไม่ ถ้าเป็นหลักเรื่องคำเสนอขึ้นความผูกพันเป็นเช่นไร คำนั้นชนิดนี้ก็ต้องบังคับตามหลักของคำเสนอเป็นทำนองเดียวกัน

อาจารย์ศักดิ์ สนองชาติ ให้ความเห็นว่า "คำเสนอนั้น เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนาและถอนไม่ได้ ตามมาตรา 354, 355 แต่อาจสิ้นความผูกพันได้ ส่วนคำนั้นที่เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวอันเกิดจากการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวนั้นต้องพิจารณา ถ้าเป็นคำนั้นอันเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งไม่จำเป็นต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา ดังเช่นคำนั้นจะให้รางวัลตามมาตรา 362 ย่อมไม่ใช่คำเสนออย่างแน่นอน เพราะคำเสนอนั้นจะต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา แต่ถ้าเป็นคำนั้นอันเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา ดังเช่นคำนั้นจะให้เช่า ในคดีนี้²จะว่าไม่ใช่คำเสนอเสียเลยนั้น เป็นปัญหาถกเถียง แต่คำนั้นจะให้เช่าในคดีนี้จะรวมอยู่ในสัญญาเช่า ก็หาใช่ส่วนหนึ่งของสัญญาเช่าโดยแท้ไม่ เพราะไม่ใช่สิทธิและหน้าที่ตามสัญญาเช่าอันจะตกทอดไปยังผู้รับโอนตามมาตรา 569 การที่บีคำนั้นจะให้เช่าไว้ในสัญญาเช่า ย่อมมีผลเพียงว่าคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รับการแสดงเจตนาแล้ว โดยผู้ให้คำนั้นไม่ต้องส่งการแสดงเจตนาไปถึงผู้รับการแสดงเจตนาอีก จะเรียกว่าคำนั้นหรือคำเสนอโดยการแสดงเจตนาไว้ในสัญญาเช่า ผลก็ไม่อาจจะแตกต่างกัน คำเสนอนั้นเป็นคำขอให้ทำสัญญา ส่วนคำนั้นจะให้เช่าในคดีนี้ก็มักจะเป็นคำขอให้ทำสัญญาเช่นเดียวกัน ถ้าไม่มีคำสนอง

¹ จกคิ กิ่งศกัษิย์, หมายเหตหัยคำพิพาทษาฎีกาที่ 163/2518

ในหนังสือคำพิพาทษาฎีกาประจำพุทธศักราช 2518 จกัษิย์พิ โดยเนกัษิย์พิยสภา หน้า 107-108 .

² คำพิพาทษาฎีกาที่ 1213/2517 (ประชุมใหญ่) และ คำพิพาทษาฎีกาที่ 613/2518

ยอมรับทำสัญญา สัญญาย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ จริงอยู่คำเสนออันมีระยะเวลาให้ทำ คำสนองย่อมสิ้นผลไปเอง หรือสิ้นความผูกพันตามมาตรา 357 แต่คำนั้นจะให้ เขาในคดีนี้ก็มิใช่ว่าไม่มีกำหนดระยะเวลาเพราะผู้เช่าจะต้องทำคำสนองเสีย ก่อนสัญญาเช่าสิ้นอายุ ถ้าผู้เช่าไม่สนองรับภายในกำหนดระยะเวลาอันบ่งไว้ คำนั้นก็สิ้นความผูกพันเช่นเดียวกัน ดังนั้น คำนั้นที่เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวจึงต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา และไม่ับหมัญญัติเป็นพิเศษในเอกเทศสัญญา ทั้งคำนั้น จะให้เขานี้ จึงน่าจะตกอยู่ในบังคับของมาตรา 360 เช่นเดียวกับคำเสนอ"¹

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของฝ่ายที่สองในแง่ที่ว่า คำนั้นจะสิ้นผล ความผูกพันไปทำนองเดียวกับคำเสนอตามที่มีบัญญัติในมาตรา 360 หรือไม่ ต้อง แยกพิจารณาว่าคำนั้นนั้นเป็นคำนั้นซึ่ง เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียว ชนิดที่ต้องมีผู้รับการ แสดงเจตนาหรือไม่ ส่วนเหตุผลนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้เป็นคำนั้นอันเป็น นิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่ง ไม่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา อันได้แก่คำนั้น ระยะเวลาให้ รางวัล ก็คงถือว่าคำนั้นในกรณีนี้เป็นคำเสนออย่างหนึ่งนั่นเอง หากแต่เป็น คำเสนอที่มีลักษณะพิเศษกว่าคำเสนอธรรมดาซึ่งกฎหมายได้บัญญัติวิธีการไว้ เฉพาะดังที่มีบัญญัติในมาตรา 362-365 ว่า คำนั้นจะไม่สิ้นผลไปเอง การสิ้นผล จะต้องกระทำด้วยวิธีการถอนคำนั้นเท่านั้น ดังนั้นในกรณีที่ เป็นคำนั้นที่เป็นนิติกรรม ฝ่ายเดียวซึ่ง ไม่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา จะไปสิ้นสุดโดยผู้ให้คำนั้นภายหลังหรือ ผู้ให้คำนั้นตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ แม้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะไต่รู้ถึงการตายหรือ การตกเป็นผู้ไร้ความสามารถของผู้ให้คำนั้น ก่อนที่ผู้รับคำนั้นจะกระทำการสนองรับ ก็ตาม สำหรับกรณีคำนั้นที่เป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวซึ่งต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา ต้องพิจารณาอีกว่า เป็นคำนั้นชนิดที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยเฉพาะแล้วหรือไม่ ถึงวิธีการสิ้นผล ถ้ากฎหมายวางบทบัญญัติการสิ้นผลไว้แล้วดัง เช่นคำนั้นในการ

¹ กักก็ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย นิติกรรมและสัญญา, หน้า 325-326.

ข้อขาย ตามมาตรา 454 คำมั่นนั้นจะถูกพันธูให้คำมั่นอยู่ตลอดไป แม้ผู้ให้คำมั่นจะถึงแก่ความตายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ คำมั่นกรณีนี้ย่อมผูกพันทายาทให้ต้องผูกพันตามคำมั่นนี้ด้วย แต่ถ้าเป็นคำมั่นชนิดที่มีได้มีบทบัญญัติว่าไว้ตั้ง เช่นคำมั่นจะให้เช่า จริงอยู่แม้โดยลักษณะจะบ่งบอกว่าเป็นคำมั่นจะให้เช่า แต่ผลของคำมั่นในกรณีดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติวางหลักเกณฑ์ว่าด้วยการสิ้นสุดของคำมั่นในกรณีเกี่ยวกับตัวผู้ให้คำมั่นไว้ จึงควรจะอนุโลมนำหลักเรื่องคำเสนอสิ้นสุดตามมาตรา 360 มาใช้กับคำมั่นในกรณีเช่นว่านี้

* สำหรับการสิ้นสุดของคำเสนอโดยการตายหรือวิกลจริตนั้น ในกฎหมายต่างประเทศ ทั้งระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมาย Civil Law มีหลักทั่วไปอยู่ว่า สักวาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการติดต่อกะหว่างผู้เสนอและผู้รับคำเสนอเริ่มต้นจากการที่ผู้เสนอส่งคำเสนอ ผู้รับคำเสนอได้รับคำเสนอและส่งคำสนองรับไปยังผู้เสนอ ถ้าคำเสนอและคำสนองมีเงื่อนไขตรงกันทุกประการ และอยู่ในระยะเวลาที่กำหนด สัญญาจะเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้เสนอหรือผู้รับคำเสนอตายหรือวิกลจริตก่อนที่จะมีการสนองรับคำเสนอ การติดต่อกะหว่างผู้เสนอและผู้รับคำเสนอจะขาดวงจรและไม่อาจจะก่อให้เกิดสัญญาขึ้นได้ ดังนั้นการจะเกิดสัญญาจำเป็นต้องมีคู่กรณีสองฝ่ายซึ่งมีชีวิตหรือสติสัมปชัญญะในขณะที่มีการสนองรับ

การสิ้นสุดของคำเสนอเพราะเหตุผู้เสนอตายหรือวิกลจริต มีข้อพิจารณา ดังนี้

1. ถ้าคำเสนอนั้นมีองค์ประกอบของส่วนบุคคล (Personal Element)

¹ Schlesinger, Formation of Contracts,
Volume I, pp. 871, 880, 890..

ถ้าผู้เสนอขายก่อนที่จะทำคำสนอง คำเสนอย่อมสิ้นสุดผลकारเป็น
คำเสนอ และไม่ผูกพันผู้ทำคำเสนอต่อไป

ตามกฎหมายอเมริกัน The Restatement (Second) Sec. 49
ระบุไว้ว่า "ถ้าวัตถุประสงค์แห่งสัญญาที่จะทำขึ้นนั้นมุ่งถึงบุคคลหรือสิ่งของ และบุคคลนั้น
ได้ตาย หรือสิ่งของนั้นได้ถูกทำลายก่อนที่จะมีการสนองรับ คำเสนอดังกล่าวถือว่าเป็น
สิ้นสุด" (Where a proposed contract requires for its
performance the existence of a specific person or thing,
and before acceptance the person dies or the thing is
destroyed, the offer is terminated.....".

ความที่กล่าวข้างต้นนี้หมายรวมทั้ง คำเสนอที่ถอนคืนได้ (revocable
offer) และคำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ (irrevocable offer)¹

2. คำเสนอที่ไม่มีองค์ประกอบของส่วนบุคคล (Offers not
involving a personal element) แยกพิจารณาเป็น 2 กรณี

2.1 คำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ (Irrevocable offer)

ในกฎหมายอเมริกันและในระบบกฎหมาย Civil Law ได้ยอมรับหลักการ
ที่ว่า คำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ ไม่อาจสิ้นสุดผลลงเพราะความตายของผู้ทำคำเสนอ
และหลักนี้ก็ใช้กับคำเสนอที่มีลักษณะเลือกได้ด้วย (Option) ถ้า option นั้น
มีหลักว่าด้วย Consideration uniform commercial code ซึ่งระบุ
ไว้ว่าคำเสนอจะเป็นคำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ในระยะเวลาไม่เกิน 3 เดือน
แม้จะไม่มีหลักว่าด้วย Consideration

¹ Ibid., p. 871 .

แต่สำหรับการตายของผู้รับคำเสนอ ย่อมไม่มีผลต่อการที่จะสนองรับ
 ดังนั้น อำนาจในการสนองรับย่อมตกทอดถึงตัวแทนผู้รับคำเสนอหรือทายาท และ
 ก็เช่นเดียวกัน หากผู้รับคำเสนอกลายเป็นคนวิกลจริต อำนาจในการสนองรับ
 ย่อมตกทอดถึงตัวแทนหรือทายาทด้วย¹

✕ (ในกฎหมายฝรั่งเศส ใ้แก่การแบ่งคำเสนอที่ถอนไม่ได้ออกเป็น
 2 ประเภทคือ

คำเสนอที่ถอนไม่ได้ ประเภท option และคำเสนอที่ถอนไม่ได้
 ประเภทคำเสนอธรรมดา (Simple offer)²

คำเสนอที่ถอนไม่ได้ประเภท option จะไม่สิ้นสุดลงด้วยความตาย
 ของผู้เสนอหรือผู้รับคำเสนอฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หลักนี้เป็นที่ยอมรับของนักกฎหมาย
 ส่วนมาก รวมทั้งศาลสูงสุด (Court of Cassation) ด้วย ดังเช่นการตัดสินคดี
 ของ Court of Cassation วันที่ 20 มิถุนายน ค.ศ. 1962 ข้อเท็จจริง
 ใ้แก่ความว่า บุคคลที่ได้รับ option ใ้แก่ตายลง และต่อมาบุตรชายได้ร้องขอให้
 สิทธิใน option นั้น ต่อผู้ใ้ option (optionor) ซึ่งผู้ใ้ option
 ใ้แก่ปฏิเสธที่จะให้สิทธินั้นแก่บุตรชาย แต่กลับให้สิทธินั้นตกทอดไปยังภรรยาชาว
 อิตาลีเลียนของผู้ตาย เพราะตามกฎหมายอิตาลีเลียนภรรยาของผู้ตายคือทายาท
 คนหนึ่งซึ่ง Court of Cassation ได้เห็นพ้องกับการตัดสินของ Paris
 Appeal Court ว่า option นั้น ตกทอดไปถึงบุตรชายคนเดียว หรือกล่าวอีก

¹ Restatement (Second) Sec. 48, Comment d.

² Schlessinger, Formation of Contracts,

นัยหนึ่งคือ option นั้นจะไม่สิ้นสุดแม้ว่าจะมีการตายของผู้ได้รับ option¹⁾

2.2 คำเสนอที่ถอนคืนได้ (Revocable offer)

ตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้น ในกรณีของคำเสนอธรรมดาซึ่งความหลักแล้วเป็นคำเสนอที่ถอนคืนได้ (Revocable offer) ได้มีการโต้เถียงถึงเรื่องการสิ้นสุดของคำเสนอเนื่องจากการตายหรือไร้ความสามารถของผู้เสนอ และผู้รับคำเสนอว่ามีผลเพียงใด จนกระทั่งเมื่อไม่นานมานี้ นักกฎหมายส่วนมากรวมทั้ง Court of Cassation ได้ยอมรับว่า คำเสนอประเภทนี้สิ้นสุดผลเมื่อมีการตายหรือไร้ความสามารถของผู้เสนอ และผู้รับคำเสนอ ดังเช่นการตัดสินของ Court of Cassation เมื่อวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1961 ซึ่งในศาลชั้นต้นได้ตัดสินให้ทายาทของผู้เสนอที่ได้เสนอขายที่ดินให้แก่ผู้เช่ามา (ผู้รับคำเสนอ) ผู้กั้นที่จะต้องขายที่นานั้นตามคำเสนอ แต่ Court of Cassation ได้ตัดสินตรงข้าม โดยตัดสินว่า คำเสนอนั้นเป็นโมฆะ และสิ้นสุดผลเมื่อมีการตายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่มีข้อยกเว้นว่า ถ้าคำเสนอนั้นได้มีการระบุให้ตกทอดถึงทายาทได้เมื่อมีการตายของผู้เสนอ หรือให้สนองรับโดยทายาทของผู้รับคำเสนอ เมื่อมีการตายของผู้รับคำเสนอ คำเสนอนั้นก็ยังคงมีผลแม้จะมีการตายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

สำหรับกรณีที่ผู้เสนอได้ทำคำเสนอ และคำเสนอนั้นได้เปลี่ยนเป็นคำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ (Irrevocable offer) ชั่วระยะเวลาหนึ่ง โดยการตัดสินของศาลหรือโดยธรรมเนียมปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้เวลาแก่ผู้รับคำเสนอที่จะพิจารณาเรียนรู้หรือสนองรับคำเสนอนั้น คำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ ประเภทนี้ไม่ถือ

¹ Cass, 20 June 1962, and Paris 16 Oct. 1957.

เป็น option แต่จะถือเป็นเพียงคำเสนอธรรมดา (Simple offer) ทั้งนี้หลักที่ว่าคำเสนอสิ้นสุดผลเมื่อมีการตายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงใช้กับคำเสนอประเภทนี้)

ในกฎหมายอเมริกันไคร่ระบุไว้ใน The Restatement (Second) Sec. 46 ว่า "คำเสนอที่ถอนคืนได้นั้นจะสิ้นสุดผลเมื่อมีการตายของผู้เสนอ ซึ่งหลักนี้ใช้ได้กับคำเสนอที่ถอนคืนได้เท่านั้น และหลักนี้ก็เหมือนกับหลักที่ใช้ในระบบกฎหมายอื่นด้วย"

การสิ้นสุดของคำเสนอเนื่องจากการตายของผู้เสนอโดยปกติแล้วไม่จำเป็นต้องมีหนังสือแจ้งการตายเพื่อให้ผู้รับคำเสนอรับทราบ ก่อนที่คำเสนอจะสิ้นสุด ทั้งนี้เพราะว่าการตายของผู้เสนอนั้น ทำให้คำเสนอสิ้นสุดไปเองโดยปริยาย ความที่กล่าวนี้เป็นที่ยอมรับโดย Restatement และในการตัดสินคดีต่าง ๆ เช่น คดี New Headley Tobacco Warehouse Co., V. Gentry's Executor¹ ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ให้เข้าได้มีจดหมายถึงผู้เข้าว่า ถ้าผู้เข้าได้ทำการต่อเติมอาคารที่เช่าภายในเวลา 5 ปี ผู้ให้เข้ายินยอมที่จะต่อสัญญาเช่าอีกเป็นเวลา 22 ปี ผู้เข้าไม่ได้สนองรับทันทีทันใด หรือได้ลงมือก่อสร้างต่อเติมอาคาร ต่อมาหลังจากการส่งจดหมาย ผู้ให้เข้าได้ตายลง และในเดือนที่ 7 ผู้ให้เข้าได้ตอบรับข้อเสนอดังกล่าว ศาลตัดสินว่า คำเสนอดังกล่าวไม่มีผลผูกพัน เพราะฉะนั้นจึงเป็นคำเสนอที่ถอนคืนได้และจะสิ้นสุดผลเมื่อผู้เสนอตาย

¹ 307 Ky. 857, 212 S.W. 2d 325 (1948).

สำหรับกรณีของ option ซึ่งไม่มีหลักของ Consideration นั้นเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า คือคำเสนอธรรมดาซึ่งอาจจะถอนคืนได้ทุกเมื่อ แม้ว่า ใน option นั้นจะได้ระบุว่ายื่นเวลาตามที่กำหนดไว้ก็ตาม ดังนั้นการสนองรับของผู้รับ option เพื่อมีการตายของผู้ให้ option ไม่ถือว่าก่อให้เกิดสัญญา เช่น ในคดีของ *New Headley Tobacco Warehouse Co. V. Gentry's Executor*

มีคำถามที่น่าสนใจและเป็นที่ยกเถียงกัน คือ ในคดี *Ritchie V. Rawlings*¹ ซึ่งศาลตัดสินไว้ว่า "แม้ว่าผู้รับคำเสนอจะได้ลงนามในสัญญา ก่อนที่ผู้เสนอจะตาย การสนองรับนั้นก็ไม่มีผลถ้าไม่มีการติดต่อ (Communicate) ถึงผู้เสนอในระหว่างที่ผู้เสนอยังมีชีวิตอยู่ และก็เหมือนกับกรณีที่ผู้รับคำเสนอตกลงใจที่จะสนองรับคำเสนอ แต่แทนที่จะส่งไปรษณีย์ เขากลับนำคำสนอนั้นไปส่งด้วยตัวเอง ซึ่งเมื่อมาถึงผู้เสนอแล้วผู้เสนอได้ตายไปก่อน ดังนั้นคำเสนอจึงสิ้นผลลง แต่ถ้ามกรณีสองที่ผู้รับคำเสนอได้ส่งคำสนองทางไปรษณีย์สัญญาจะเกิดขึ้น แม้การสนองรับนั้นจะไม่ไปถึงผู้เสนอระหว่างที่เขายังมีชีวิต ทั้งนี้เพราะคำสนอนี้มีผลเมื่อได้ส่ง (dispatch) ผู้รับคำเสนอจึงไม่อาจควบคุมคำสนองของเขาได้เมื่อได้ส่งออกไปแล้ว"

กรณีที่มีการตายของผู้รับคำเสนอ ใน Comment C ของ The Restatement (Second) ได้ระบุว่า "ผู้รับคำเสนอเป็นผู้เดียวที่สามารถสนองรับคำเสนอ เมื่อผู้รับคำเสนอตายหรือไร้ความสามารถ ดังนั้นการสนองรับจึงเป็นไปไม่ได้ มีคดีหลายเรื่องซึ่งศาลได้ตัดสินโดยใช้หลักนี้ เช่น คดี *Hutsell V. Citizen's National Bank*² นอกจากนี้ใน The Restatement (Second) Sec. 54

¹ 106 Kan. 118, 186 Pac. 1033 (1920).

² 166 Tenn. 598, 604, 64 S.W. 2d 188, 190 (1933).

ได้ระบุว่า "อำนาจการสนองรับนั้นไม่อาจยกทอดไปถึงตัวแทนของผู้ตายได้"
 หลักนี้ได้คลุมไปถึงกรณี option ที่ไม่มีหลัก Consideration ด้วย คือ ถ้าใน
 กรณีผู้ได้รับ option ตายก่อนที่จะทำการสนองรับ option จะสิ้นสุด และไม่
 อาจจะยกทอดไปยังตัวแทนของผู้ตายได้

กรณีที่มีการวิกลจริต

ใน The Restatement (Second) Sec.48 ระบุว่า "คำเสนอที่ถอน
 คืนโดยอัตโนมัติเมื่อมีการตายหรือวิกลจริต (ไร้ความสามารถทางกฎหมาย) ของ
 ผู้เสนอ" และใน Comment a ก็ได้ระบุหลักเช่นเดียวกันนี้ให้ใช้ได้กับกรณีของ
 ผู้รับคำเสนอ

อย่างไรก็ตาม มีปัญหาทางประวัติที่เกี่ยวกับกรณีนี้ เช่น กรณีผู้เสนอ
 วิกลจริตในระหว่างที่คำเสนอมีผลจะมีปัญหาถึงความสามารถในการทำคำเสนอ
 มากกว่าปัญหาที่จะว่าถึงการสิ้นสุดคำเสนอ แต่ถ้าผู้รับคำเสนอวิกลจริตในระหว่าง
 ที่คำเสนอมีผลกับก่อนที่จะสนองรับปัญหาก็คือ คำเสนอนั้นสิ้นสุดหรือไม่ และผู้เสนอ
 มีความสามารถเพียงใดที่จะสนองรับ

หลักการดังกล่าวจะเห็นได้จากในคดี Beach V. The First
 Methodist Episcopal Church¹ ซึ่งศาลตัดสินว่า คำสัญญาที่จะจ่ายเงิน
 เป็นค่าก่อสร้างโบสถ์เป็นเพียงคำเสนอธรรมดา ดังนั้นอาจจะถอนคืนได้ทุกเมื่อ
 ก่อนที่จะมีผล และโดยการวิกลจริตของผู้เสนอตามกฎหมายถือว่าเป็นการถอน
 คำเสนอนั้น ดังนั้น การวิกลจริตของ ดร. บีช (Dr. Beach) ตามกฎหมายแล้ว
 เขาไม่อาจที่จะทำสัญญาหรือทำคำเสนอได้ประหนึ่งว่าเขาได้ตายไปแล้ว

¹ 96 Ill. 177, 179 (1880) . .

แม้จะเป็นที่กล่าวถึงในบรรณานักกฎหมายว่า ผลของการวิกลจริต ไม่อาจจะทำให้คำเสนอสิ้นสุดทันทีจนกระทั่งผู้รับคำเสนอได้รับการแจ้ง อย่างไรก็ตามในการตัดสินคดีของศาลมิได้นำความที่กล่าวนี้มาใช้เป็นหลัก ทั้งนี้เพราะว่าศาลได้ใช้หลักเกี่ยวกับกรณีที่มีการตายเกิดขึ้น

X อนึ่ง ในคำวินิจฉัยของออสเทรีย เยอรมัน และสวิส ไม่ได้แยกถึงคำเสนอที่ถอนคืนได้ (Revocable offer) และคำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ (Irrevocable offer) แต่ได้กล่าวว่า คำเสนอนั้นไม่สิ้นสุดผล โดยความตาย หรือไร้ความสามารถของผู้เสนอ หรือผู้รับคำเสนอฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และสามารถตกทอดไปถึงทายาทหรือตัวแทนตามหลัก Universal Succession ซึ่งหมายถึงสิทธิ หน้าที่ และทรัพย์สินของผู้ตาย ย่อมตกเป็นของทายาททั้งสิ้น)

สรุป จากการพิจารณาเทียบเคียงหลักเกณฑ์ในเรื่องการสิ้นสุดผลของคำเสนอกรณีผู้ทำคำเสนอตายหรือตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถตามกฎหมายไทย (และกฎหมายต่างประเทศแล้ว เห็นว่า ตามกฎหมายต่างประเทศวางหลักเกณฑ์ ออกเป็น 2 แนว

แนวที่ 1 ได้แก่ อังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องการสิ้นสุดผลของคำเสนอ เพราะเหตุผู้เสนอตายหรือตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถเอาไว้ 2 กรณีคือ

1. กรณีที่เป็นคำเสนอที่ถอนคืนได้ (Revocable offer) การตายของผู้เสนอทำให้คำเสนอสิ้นสุดความผูกพัน
2. กรณีที่เป็นคำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ (Irrevocable offer) การตายของผู้เสนอไม่ทำให้คำเสนอสิ้นสุดความผูกพัน

▶ (แนวที่ 2 ไก่แก่ ออสเทรียน เยอรมัน และสวิส มิได้แยกคำเสนอ
 อย่างแนวที่ 1 แต่ให้ถือว่าคำเสนอไม่สิ้นสุดผูกพันเมื่อผู้เสนอตายหรือไร้ความ
 สามารถ)

สำหรับกฎหมายไทยได้วางหลักเกณฑ์ไว้ในรูปของคำเสนอและคำมั่น
 ซึ่งถ้าจะเทียบกับกฎหมายต่างประเทศอาจกล่าวได้ว่า คำเสนอตามกฎหมาย
 ไทยเทียบได้กับคำเสนอที่ถอนคืนได้ และคำมั่นเทียบได้กับคำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้
 และสำหรับเรื่องการสิ้นสุดเพราะเหตุเกี่ยวกับผู้ให้คำเสนอมีหลักเกณฑ์ทำนองเกี่ยว
 กับกฎหมายเยอรมัน ออสเทรียนและสวิส กล่าวคือคำเสนอจะไม่สิ้นสุดผลเพราะ
 ความตายหรือไร้ความสามารถของผู้เสนอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัญญัติว่า คำมั่นจะสิ้นสุดผูกพันเพราะผู้ทำคำมั่นตาย ท่านเองเกี่ยวกับ คำเสนอตามมาตรา 360 หรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าต้องแยกพิจารณาว่าเป็นคำมั่น ที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนาหรือไม่

ก. ถ้าเป็นคำมั่นที่ไม่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา ดังเช่นคำมั่นโฆษณา จะให้รางวัล คำมั่นในกรณีนี้จะมีลักษณะท่านเองเกี่ยวกับคำเสนอที่ถอนไม่ได้ ซึ่ง คำมั่นนี้จะไปสิ้นสุดผูกพันกับผู้ทำคำมั่นตาย การที่คำมั่นจะสิ้นสุดผูกพันได้จะต้อง เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น ซึ่งตามมาตรา 362-365 บัญญัติให้คำมั่นใน กรณีนี้สิ้นสุดผูกพันได้ด้วยวิธีการถอนคำมั่น โดยการประกาศโฆษณา คำมั่นจะให้ รางวัลนี้จึงไม่ตกอยู่ในบังคับของมาตรา 130 และ 360

ข. ถ้าเป็นคำมั่นที่ต้องมีผู้รับการแสดงเจตนา ต้องพิจารณาว่ามี กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะหรือไม่

ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะเรื่องแล้วดัง เช่น คำมั่นจะซื้อจะขายตาม มาตรา 454 การที่ผู้ทำคำมั่นตายก็ไม่ทำให้คำมั่นสิ้นสุด การสิ้นสุดของคำมั่นใน กรณีนี้มีได้เฉพาะตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดนั่นคือ กรณีคำมั่นซึ่งมิได้กำหนดเวลา ให้ทอรับผู้ทำคำมั่นต้องกำหนดเวลาให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งตอบมาให้แน่นอนว่าจะ ทำการซื้อขายให้สำเร็จต่อไปหรือไม่ ถ้าไม่ตอบมาในกำหนดนั้น คำมั่นย่อมสิ้นสุดไป

แต่ถ้าเป็นคำมั่นชนิดที่มีได้มีบทบัญญัติของกฎหมายว่าไว้ กรณีนี้ผู้เขียน เห็นว่าน่าจะอนุโลมนำหลักเกณฑ์เรื่องการสิ้นสุดของคำเสนอมาใช้ เหตุผล ประการแรก คำมั่นมีลักษณะเป็นคำเสนอด้วยอย่างหนึ่ง ประการที่ 2 บทบัญญัติ ในเรื่องการสิ้นสุดของคำมั่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติไว้ เป็น หลักทั่วไป หากแต่บัญญัติเฉพาะเรื่องคำมั่นชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น การที่จะนำเอาหลักเกณฑ์ของคำมั่นชนิดใดชนิดหนึ่งมาอนุโลมใช้กับคำมั่นกรณีอื่น นั้นน่าจะไม่ต้อง

การบอกปิดคำนั้น

ในเรื่องการบอกปิดไม่รับคำนั้นมีได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าให้มีผลเช่นไร จะมีก็แต่ในเรื่องการบอกปิดคำเสนอซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 357 และมาตรา 359 วรรคสอง ดังนี้

มาตรา 357 บัญญัติว่า "คำเสนอใดเขาบอกปิดไปยังผู้เสนอแล้วก็ดี หรือมิได้สนองรับภายในเวลาที่กำหนดดังกล่าวมาในมาตราทั้งสามก่อนนี้ก็ดี คำเสนอนั้นท่านว่าเป็นอันสิ้นความผูกพันแน่นอนไป"

มาตรา 359 วรรคสอง บัญญัติว่า "คำสนองอันมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัด หรือมีข้อแก้ไขอย่างอื่นประกอบคำนั้น ท่านให้ถือว่าเป็นคำบอกปิดไม่รับ ทั้งเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ด้วยในตัว"

การบอกปิดก็คือ การปฏิเสธคำเสนอนั้นเอง ซึ่งการบอกปิดนี้มีได้ 2 กรณี กล่าวคือ

1. การบอกปิดโดยชัดแจ้งอย่างไม่มีเงื่อนไข

การบอกปิดเช่นนี้เป็นการปฏิเสธคำเสนอโดยสิ้นเชิง โดยไม่ประสงค์ที่จะต่อรองคำเสนอแต่อย่างใด ยังผลให้คำเสนอสิ้นความผูกพันตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 357 แม้ต่อมาผู้รับคำเสนอจะเปลี่ยนใจ โดยแสดงเจตนาทำคำสนองอีก ก็ไม่ก่อให้เกิดสัญญา

ตัวอย่าง ก. เสนอขายรถยนต์ในราคา 50,000 บาทให้แก่ ข. โดยกำหนดเวลาให้ ข. สนองรับภายใน 10 วัน ข. ตอบปฏิเสธที่จะรับซื้อในวันแรก แม้ว่าจะมีระยะเวลาที่จะสนองรับเหลืออีก 9 วันตามคำเสนอของ ก. ก็ตาม กรณีนี้ถือว่าคำเสนอของ ก. สิ้นความผูกพันแล้ว แม้ต่อมา ข. จะสนองรับซื้อรถยนต์ของ ก. คำสนองของ ข. ไม่มีผล และไม่เป็นการเสนอขึ้นใหม่ สัญญาไม่เกิดขึ้น

2. การบอกผิดโดยปริยาย ได้แก่ คำสนองอันมีข้อความเพิ่มเติม มีข้อจำกัด หรือมีข้อแก้ไขอย่างอื่นประกอบด้วย เท่ากับเป็นการต่อรองต่อคำเสนอ

ตัวอย่าง ก. เสนอขายรถยนต์ในราคา 50,000 บาทต่อ ข. โดยกำหนดเวลาให้ ข. สนองรับภายใน 10 วัน ข. ได้ต่อรองขอซื้อในราคา 48,000 บาท ก. ตอบปฏิเสธ ต่อมา ข. ตอบตกลงขอซื้อในราคา 50,000 บาท การสนองรับของ ข. ที่จะซื้อในราคา 50,000 บาท ไม่มีผลเนื่องจากคำเสนอของ ก. สิ้นความผูกพันไปแล้วเมื่อ ข. ต่อรองขอซื้อในราคา 48,000 บาท

แต่อย่างไรก็ตาม การบอกผิดคำเสนอของ ข. ถือว่าเป็นคำเสนอชั้นใหม่ ตามนัยมาตรา 359 วรรคสอง ดังนั้นถ้า ก. ตอบตกลงในราคาที่ ข. ต่อรองลงมา นั้น สัญญาย่อมเกิดขึ้น

การบอกผิดคำเสนอในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ ไม่ทำให้คำเสนอสิ้นความผูกพันถ้า

1. ผู้เสนอระบุว่าคำเสนอยังคงมีผล แม้ผู้รับคำเสนอจะสนองรับด้วยการบอกผิดคำเสนอ

2. ผู้รับคำเสนอระบุว่า เขายังไม่ต้องการที่จะสนองรับคำเสนอในขณะนี้ แต่จะขอพิจารณาดูก่อนภายในเวลาที่คำเสนอยังคงมีผลอยู่

สำหรับในเรื่องคำมั่นข้อพิจารณาอยู่ที่ว่า ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดไว้ว่า การบอกผิดคำมั่นทำให้คำมั่นสิ้นความผูกพัน การที่คำมั่นจะสิ้นความผูกพันได้ จะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ เช่น คำมั่นจะให้รางวัล การสิ้นสุดความผูกพันมีได้ 2 กรณีคือ สิ้นผลโดยระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำมั่น และสิ้นผลโดยการถอนคำมั่น หรือคำมั่นในการซื้อขายตามมาตรา 454 ถ้าใน

คำมั่นนั้นมีไว้กำหนดเวลาไว้เพื่อการสนองรับคำมั่น คำมั่นจะผูกพันผู้ให้คำมั่น
 ถอดไปจนกว่าจะได้ออกกล่าวไปยังผู้รับคำมั่นว่า จะตอบรับทำสัญญาด้วยหรือไม่
 ภายในเวลาที่กำหนด โดยเหตุนี้คำมั่นจึงไม่สิ้นสุดไปเอง การสิ้นสุดต้องเป็นกรณี
 ที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ดังนั้นเมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติให้คำมั่นสิ้นสุดเมื่อมีการบอกปัด
 คำมั่นย่อมไม่สิ้นสุดดังเช่นคำเสนอ หากต่อมาผู้รับคำมั่นเปลี่ยนใจกลับตอบรับ
 คำมั่นนั้นใหม่ สัญญาย่อมเกิดขึ้น

ตัวอย่าง ก. ให้คำมั่นว่าจะขายรถยนต์ในราคา 50,000 บาท
 ต่อ ข. โดยกำหนดเวลาให้ตอบรับภายใน 10 วัน ข. ตอบปฏิเสธที่จะซื้อใน
 วันแรก ต่อมา ข. เปลี่ยนใจกลับทำคำสนองรับที่จะซื้อภายในระยะเวลาที่เหลือ
 คำสนองรับของ ข. ย่อมก่อให้เกิดสัญญาขึ้น

การสิ้นสุดโดยระยะเวลา

คำมั่นก็เป็นเช่นเดียวกับคำเสนอ คือจะต้องมีการสนองรับเพื่อให้เกิด
 สัญญาผูกพันกันความเจตนา แต่เมื่อไม่มีการสนองรับ การที่จะให้ผู้ทำคำเสนอ
 หรือผู้ให้คำมั่นผูกพันอยู่กับคำเสนอหรือคำมั่นนั้นตลอดไป ย่อมไม่เป็นธรรมต่อผู้เสนอ
 และผู้ให้คำมั่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงได้วางบทบัญญัติในเรื่องการ
 สิ้นสุดของคำเสนอและคำมั่นซึ่งอาจแยกได้เป็น 2 กรณีคือ

1. บทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ผู้ทำคำเสนอหรือผู้ให้คำมั่นที่จะจำกัดเวลา
 เพื่อการสนองรับภายในกำหนด หากไม่มีการสนองรับคำเสนอหรือคำมั่นภายใน
 กำหนดที่ให้ไว้ คำเสนอและคำมั่นนั้นย่อมสิ้นความผูกพัน
2. บทบัญญัติที่ว่าการสิ้นสุดของคำเสนอและคำมั่นกรณีที่มีได้กำหนด
 ระยะเวลาให้สนองรับ

กรณีคำเสนอขงระยะเวลา

คำเสนออันมีระยะเวลาให้ทำคำสนองไม่ว่าจะเป็นคำเสนอต่อบุคคล
ผู้อยู่เฉพาะหน้า หรือต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง เมื่อไม่มีการสนองรับภายใน
กำหนดเวลานั้น คำเสนอย่อมสิ้นผลผูกพัน ตามมาตรา 354 และมาตรา 357 ดังนี้

มาตรา 354 บัญญัติว่า "คำเสนอจะทำสัญญาอันเป็นระยะเวลาให้ทำ
คำสนองนั้น ท่านว่าไม่อาจจะถอนได้ภายในระยะเวลาที่บ่งไว้"

มาตรา 357 บัญญัติว่า "คำเสนอใดเขามอกัดไปยังผู้เสนอแล้วก็ดี
หรือมิได้สนองรับภายในกำหนดดังกล่าวมาในมาตราทั้งสามก่อนนี้ก็ดี คำเสนออัน
ท่านว่าเป็นอันสิ้นความผูกพันเท่านั้นไป"

ตัวอย่าง นายคำเสนอขายรถยนต์แก่นายแดงโดยมอกัดไปในคำเสนอ
ว่า ถ้าจะซื้อให้ตอบมาภายใน 7 วัน ทั้งนี้ เมื่อคำเสนอไปถึงนายแดงแล้ว
นายคำต้องผูกพันอยู่กับคำเสนออันแจ่มกว่าจะล่วงพ้น 7 วันที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งถ้า
นายแดงมิได้สนองรับที่จะซื้อรถยนต์ คำเสนอของนายคำย่อมสิ้นผลไปตามกำหนด
เวลาที่นายคำได้ระบุไว้

ตัวอย่าง ใบประกวดราคาที่กำหนดให้ราคาที่เสนอขายยื่นอยู่ 45 วัน
คำตอบรับในวันที่ 46 ไม่ผูกพันผู้ประกวดราคา¹

ในบางกรณี ผู้เสนอได้บ่งระยะเวลาไว้ แต่ไม่ชัดเจนว่าเป็นระยะ
เวลานานเท่าใด จึงเป็นหน้าที่ของศาลที่จะพิจารณาว่าข้อความนั้น ๆ บ่งระยะ
เวลาให้สนองรับนานเพียงใด เช่น

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1809/2511

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 927/2498 ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยทำ
 คำเสนอขายไม้สักจำนวน 1,346 ท่อนแก่โจทก์ โดยกำหนดราคาลูกบาทกิโลเมตร
 ละ 600 บาท แต่ต้องชำระเงินสดและโดยด่วน ทั้งนี้ ศาลวินิจฉัยว่า โดยค้อนั้น
 เป็นเงื่อนไขซึ่งหมายความว่าโดยรวดเร็ว ค้อนี้โจทก์ได้รับคำเสนอนั้นแล้วกลับ
 นิ่งไม่ตอบเป็นเวลากว่า 3 สัปดาห์ จนจำเลยต้องมีหนังสือบอกถอนคำเสนอ
 ทั้งนี้ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องบังคับจำเลยให้ขายไม้เพราะถือว่าคำเสนอนั้นสิ้น
 ความผูกพันแล้ว

กรณีคำเสนอมิได้มีระยะเวลา

1. ถ้าเป็นคำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้าอันมิได้มีระยะเวลาให้
 ทำคำสนอง ผู้รับคำเสนอจะต้องสนองรับ ณ ที่นั้นเวลานั้น ตามมาตรา 356
 หากไม่สนองรับ ณ ที่นั้นเวลานั้น คำเสนอย่อมสิ้นความผูกพันโดยไม่จำต้องถอน
 แยกอย่างใด คำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้านั้นความค่อนท้ายของมาตรา 356
 ให้หมายความรวมถึง การทำคำเสนอไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งทางโทรศัพทด้วย

มาตรา 356 บัญญัติว่า "คำเสนอทำแก่บุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า โดยมีได้
 มีระยะเวลาให้ทำคำสนอนั้น เสนอ ณ ที่ใดเวลาใด ก็ย่อมจะสนองรับได้แก่
 ณ ที่นั้นเวลานั้น ความข้อนี้ห้ามให้ขัดล่อถึงการที่บุคคลคนหนึ่งทำคำเสนอไปยัง
 บุคคลอีกคนหนึ่งทางโทรศัพทด้วย"

2. ถ้าเป็นคำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่ห่างไกลโดยระยะทาง อันมิได้มีระยะ
 ระยะเวลาให้ทำคำสนอง เมื่อไม่มีการสนองรับจนพ้นระยะเวลาอันควรคาดหมายว่า
 จะได้รับคำบอกกล่าวสนอนั้น คำเสนอก็สิ้นความผูกพัน ตามมาตรา 355

มาตรา 355 บัญญัติว่า "บุคคลทำคำเสนอไปยังผู้อื่นซึ่งอยู่ห่างกันโดย
 ระยะทางและมีได้มีระยะเวลาให้ทำคำสนองจะถอนคำเสนอของตนเสียภายใน
 เวลาอันควรคาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนอนั้น หว่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่"

สำหรับระยะเวลาอันควรคาคหมายนี้จะยาวนานเพียงใด ย่อมแล้วแต่
พฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป ไม่อาจวางกำหนดกฎเกณฑ์ได้แน่นอน¹

มีข้อพิจารณาอยู่ว่าถ้าหากพ้นระยะเวลาอันควรคาคหมายว่าจะได้รับ
คำตอบคำเสนอแล้วจึงได้มีการสนองรับคำเสนอ แต่ว่าได้มีการส่งโดยวิธีทาง
ซึ่งปกติควรจะถึงภายในระยะเวลาที่คาคหมายแล้ว ก็คงถือว่าคำเสนอสิ้นความ
ผูกพันโดยผู้เสนอต้องบอกกล่าวแก่ผู้ส่งคำสนองว่าคำสนองมาถึงล่าช้า มิฉะนั้นแล้ว
ให้ถือว่าคำออกกล่าวสนอนนั้นมีไ้ล่วงเวลา ตามมาตรา 358

มาตรา 358 บัญญัติว่า "คำออกกล่าวสนอนมาถึงล่วงเวลา แต่เป็นที่
เห็นประจักษ์ว่า คำออกกล่าวสนอนนั้นได้ส่งโดยทางการ ซึ่งตามปกติควรจะมาถึงภายใน
เวลากำหนดไซ้ ผู้เสนอต้องบอกกล่าวแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งโดยพลันว่า คำสนอง
มาถึงเนิ่นช้า เว้นแต่จะได้บอกกล่าวเช่นนั้นก่อนแล้ว

ถ้าผู้เสนอละเลยไปบอกกล่าวดังวามาในวรรคต้น ท่านให้ถือว่า
คำออกกล่าวสนอนนั้นมีไ้ล่วงเวลา"

ตัวอย่าง ก. อยู่จังหวัดระนองเสนอขายแร่ให้ ข. ที่กรุงเทพฯ
กำหนดให้ ข. ตอบสนองได้จนถึงวันที่ 30 กันยายน ข. ตอบตกลงซื้อโดยหนังสือ
ส่งทางไปรษณีย์เมื่อวันที่ 10 กันยายน แต่มีการผิดพลาดในการบรรจุลงไปรษณีย์
จดหมายของ ข. ถูกส่งไปจังหวัดระยองก่อนแล้วย้อนกลับไประนอง จดหมายตอบ
ข้อแรกจึงไปถึง ก. ช้ากว่าวันที่ 30 กันยายน เป็นที่เห็นได้ชัดจากวันที่ลงใน
จดหมาย และวันที่ปรากฏในดวงตราที่ประทับว่าเสกมย์ไปรษณีย์ว่า ข. ได้ส่ง
จดหมายนั้นทางไปรษณีย์ตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน ซึ่งควรจะไปถึง ก. ก่อนวันที่

¹ ศักดิ์ สอนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย
นิติกรรมและสัญญา, หน้า 318 .

30 กันยายน ดังนี้ ก. ต้องบอกกล่าวไปให้ ข. ทราบโดยพลันว่าจดหมายตอบ
ของ ข. มาถึงช้ากว่าวันที่ 30 กันยายน ถ้า ก. ละเลยไม่บอกไปให้ ข. ทราบ
ดังกล่าวมานี้ต้องถือว่าจดหมายของ ข. มาถึงทันเวลาก่อนวันที่ 30 กันยายน
ถือได้ว่ามีสัญญาซื้อขายระหว่าง ก. กับ ข. แล้ว¹

กรณีค้ำประกัน

กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ทำค้ำประกันว่าจะให้ค้ำประกันผูกพันตนเอง โดยจะ
กำหนดระยะเวลาให้สนองรับไว้หรือไม่ก็ได้ทำนองเดียวกับค้ำเสนอ เว้นแต่ใน
เรื่องค้ำประกัน ๓๖๕ จะทำให้ร่างวัลอันเป็นการประกวคซึ่งร่างวัล ตามมาตรา 365
ซึ่งผู้ให้ค้ำประกันจะต้องกำหนดระยะเวลาเพื่อให้สนองรับไว้ด้วยเสมอ อันเป็นองค์
สมบูรณ์ของค้ำประกันชนิดนี้

มาตรา 365 วรรคแรก บัญญัติว่า "ค้ำประกันจะให้ร่างวัลอันมีความ
ประสงค์เป็นการประกวคซึ่งร่างวัลนั้น จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้กำหนดระยะเวลา
ไว้ในคำ ๓๖๕ ด้วย"

สำหรับค้ำประกันจะให้ร่างวัลแก่ผู้ซึ่งกระทำการอันใดอันหนึ่ง ตามมาตรา
362 หากผู้ทำค้ำประกันได้กำหนดเวลาให้กระทำการ ผู้ทำค้ำประกันย่อมผูกพันตลอดไป
จนกว่าจะมีผู้กระทำการนั้นสำเร็จ นอกจากว่าผู้ให้ค้ำประกันจะได้อ่อนค้ำประกันของตน
เสียโดยวิธีเดียวกับที่ ๓๖๕ แต่มีข้อยกเว้นอยู่ว่าผู้ให้ค้ำประกันต้องมีได้แสดงเจตนา
ไว้ในคำ ๓๖๕ แรกกว่าจะไม่อ่อน

มีข้อสังเกตอยู่ว่า กรณีค้ำประกันในการซื้อขายตามมาตรา 454 ผู้ให้ค้ำประกัน
มิได้กำหนดระยะเวลาให้กระทำการสนองรับนั้น ค้ำประกันนั้นย่อมผูกพันผู้ให้ค้ำประกัน

¹ จิตติ ตึงศัพท์, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา
354-452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, หน้า 18-19 .

ตลอดไปจนกว่าจะได้มีการถอนคำมั่นหรือปฏิบัติการตามบทบัญญัติของกฎหมายเสียก่อน ฉะนั้นเรื่องความสิ้นสุดของคำมั่นในการซื้อขาย และคำเสนอโดยระยะเวลา จึงแตกต่างกัน กล่าวคือถ้าเป็นคำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่ห่างไกลระยะเวลา และในคำเสนอนั้นมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนอง ความผูกพันของผู้ให้คำเสนอจะมีอยู่ชั่วระยะเวลาอันควรคาดหมายว่าจะได้รับคำบอกกล่าวสนองเท่านั้นจึงได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่กรณีคำมั่นความผูกพันของผู้ให้คำมั่นในกรณีเช่นนี้จะมิอยู่ตลอดไป ทั้งนี้ตามนัยมาตรา 454

มาตรา 454 บัญญัติว่า "การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งให้คำมั่นไว้ก่อนว่าจะซื้อหรือขายนั้น จะมีผลเป็นการซื้อขายต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้บอกกล่าวความจำนองว่าจะทำการซื้อขายนั้นให้สำเร็จตลอดไป และคำบอกกล่าวเช่นนั้นได้ไปถึงบุคคลผู้ให้คำมั่นแล้ว

ถ้าในคำมั่นมิได้กำหนดเวลาไว้เพื่อการบอกกล่าวเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้ให้คำมั่นจะกำหนดเวลาพอสมควร และบอกกล่าวไปยังคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งให้ตอบมาเป็นแน่นอนภายในเวลากำหนดนั้นก็ไต่ว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไปหรือไม่ ถ้าและไม่ตอบเป็นแน่นอนภายในกำหนดเวลานั้นไซ้ คำมั่นซึ่งได้ให้ไว้ก่อนนั้นก็เป็นอย่างอื่น

มีข้อพิจารณาอยู่ว่าถ้าผู้ให้คำมั่นมิได้กำหนดระยะเวลาให้ผู้รับคำมั่นตอบรับมา คำมั่นนั้นจะสิ้นสุดความผูกพันเมื่อครบ 10 ปี ตามเรื่องกำหนดอายุความ (มาตรา 164) หรือไม่

มาตรา 164 บัญญัติว่า "อันอายุความนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้มิกำหนดคดีปี"

คำคอมในเรื่องนี้จะปรากฏในคำพิพากษาฎีกาที่ 1004/2485 ซึ่งขอเท็จจริงได้ความดังนี้

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2474 โจทก์ (นางเอี้ยว นาคะจะ) กับพวกได้โอนขายที่นาจำนวน 34 ไร่เศษ ตามโฉนดเลขที่ 304 ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกให้แก่จำเลยเป็นเงิน 800 บาท ครั้นต่อมาวันที่ 6 ตุลาคม 2477 จำเลยทำหนังสือสัญญาให้โจทก์ไว้ฉบับหนึ่งความว่า เมื่อโจทก์มีเงิน 1,400 บาท มาได้หรือมีที่นารายนี้คืนเมื่อใด จำเลยจะยอมขายคืนให้โจทก์ บัดนี้โจทก์นำเงิน 1,400 บาทไปซื้อที่นารายนี้คืนจากจำเลยตามสัญญา จำเลยไม่ยอมขายคืนให้จึงขอบังคับจำเลยโอนขายที่รายนี้ให้โจทก์ในราคา 1,400 บาท ถ้าจำเลยไม่สามารถจะโอนขายก็ให้ใช้เงิน 1,400 บาท ให้โจทก์

จำเลยให้การรับว่า โจทก์กับพวกโอนขายที่นาให้จำเลยจริง แต่โจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องจำเลยเพราะเหตุว่า นับแต่วันมีซื้อขายมาจนบัดนี้เป็นเวลากว่า 10 ปีแล้ว

ศาลฎีกาได้นั่งฟังคำแถลงและพร้อมกันประชุมปรึกษาคดีนี้แล้วเห็นว่า หนังสือสัญญาลงวันที่ 6 ตุลาคม 2474 ดังกล่าวแล้วนั้นเป็นคำมั่นในการซื้อขาย คำมั่นชนิดนี้เมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ ฝ่ายผู้รับผิดเป็นสำคัญก็ได้บังคับปฏิบัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456 วรรค 2 จริงอยู่ คำมั่นนั้นมิได้กำหนดเวลา แต่ตามมาตรา 454 วรรค 2 ว่า ถ้าในคำมั่นนั้นมิได้กำหนดเวลาไว้เพื่อการบอกกล่าว เช่นนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้ให้คำมั่นจะกำหนดเวลาพอสมควร และบอกกล่าวไปยังคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งให้ตอบมาเป็นแน่นอนภายในกำหนดเวลานั้นก็ได้ แต่จำเลยก็ได้ใช้สิทธิเช่นนั้น ฉะนั้นเมื่อโจทก์นำเงินไปซื้ออื่นเป็นการตอบรับคำมั่น จำเลยจะปฏิเสธภายหลังการตอบรับคำมั่นไม่ได้ จำต้องขายตามราคาที่ตนให้คำมั่นไว้ ฎีกาจำเลยในข้อ (1) (2) จึงตกไป

โดยผลของคำพิพากษาศาลฎีกานี้ ทำให้เห็นว่าคำมั่นมีผลผูกพันเกินกว่าอายุความตามมาตรา 164 ซึ่งความจริงแล้วอายุความและระยะเวลาผูกพันของคำมั่นเป็นคนละกรณีกัน ในเมื่อคำมั่นก่อให้เกิดหนี้ได้ คำมั่นจึงต้องตกอยู่ในบังคับแห่งมาตรา 164 ด้วย

ในระบบกฎหมาย Common Law และระบบกฎหมาย Civil Law ผู้เสนออาจจะระบุระยะเวลาสำหรับการสนองรับได้ และการสนองรับจะมีผลเมื่อ

เวลาที่ไปถึงผู้เสนอภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งตรงกับทฤษฎีว่าด้วยการรับ
(Theory of reception)

ในกรณีที่ผู้เสนอได้เสนอโดยกำหนดระยะเวลาให้ทำคำสั่งเป็นวัน
เช่น 3 วัน โดยไม่ได้บอกว่าเริ่มนับเมื่อใด

ในกฎหมายออสเตรีย เยอรมัน และสวิส อาจจะมีข้อได้ 2 กรณี
(การจะคิดว่าเวลาสนองรับเริ่มจากเวลาที่คำสั่งมีผลนั้น จะใช้ไม่ได้หาก
เป็นกรณีที่คำสั่งล่าช้า และมาถึงหลังจากเลยเวลาคำสั่งนั้นไม่มีผล)

ประการที่หนึ่ง ความล่าช้านั้นเป็นความผิดของผู้เสนอ เช่น ให้อายุผิด
สะกดชื่อผิด ถ้าผู้รับไม่รู้ถึงความล่าช้า ก็ให้นับเวลาไปจากวันที่คำสั่งมาถึง
ซึ่งหลักนี้เป็นที่ยอมรับของศาลออสเตรีย เยอรมัน และสวิส

ประการที่สอง ถ้าไม่ใช่ความผิดของผู้เสนอ แต่ผู้รับไม่อยู่บ้าน ศาล
จะให้เวลาตามที่กำหนดในคำสั่งเสนอเท่านั้น

สำหรับกฎหมายฝรั่งเศส ไม่มีหลักแน่นอนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็น
คดี ๆ ไป

ในการตัดสินคดีของศาลฝรั่งเศส Court of Cassation เมื่อวันที่
6 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1906¹ ศาลเห็นว่าถ้าเป็นกรณี option แล้วศาลจะให้
ประโยชน์แก่ผู้ที่ได้รับ option มากกว่าคำสั่งทั่วไป ข้อเท็จจริงมีว่า ในวันที่
4 กรกฎาคม ค.ศ. 1899 จำเลยให้คำสัญญาว่าจะขายทรัพย์สินเฉพาะสิ่งอย่างหนึ่ง
ให้แก่โจทก์ (M. Faure) โดยระบุในคำสัญญาว่า "คำสัญญานี้จะมีผลเป็นเวลา
2 ปี นับจากวันที่กล่าวที่จะสนองรับคำสัญญาหรือไม่ก็ตาม" ในวันที่ 4 กรกฎาคม
ค.ศ. 1901 โจทก์ (M. Faure) ได้ส่งจดหมายสนองรับคำสั่งเสนอของจำเลย
แต่จดหมายได้ไปถึงในวันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1901 ศาลฝรั่งเศส Court of

¹ Cass. 6 Feb. 1906, D. 1910.1.234, S.1906 1.235 .

Cassation ได้พิพากษากลับคำตัดสินของศาล Douai Appeals Court โดยให้ถือว่า คำสนองรับมาถึงทันเวลากำหนด เพราะถือว่าเวลาสำหรับการเดินทางของจดหมายมิได้รวมอยู่ในเวลา 2 ปี ที่กำหนดไว้ด้วย

ในกรณีที่คำเสนอไม่ได้กำหนดระยะเวลาให้ทำคำสนอง

ในกฎหมายฝรั่งเศสให้ใช้เวลาที่พอสมควร และในการพิจารณาว่าเวลาเท่าใดจึงจะพอสมควร ศาลให้ถือว่าภายในเวลาที่เร็วที่สุดที่จะสนองรับได้ เช่น การตัดสินของ Bordeaux Court เมื่อวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1892¹ ตัดสินว่าในการซื้อขายเหล่าองุ่น คำสนองรับควรจะมาถึงผู้เสนอภายใน 24 ชั่วโมง และการตัดสินของ The Paris Court เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน ค.ศ. 1956² ซึ่งตัดสินว่า การซื้อสินค้าที่มีความเสียหายจากเพลิงไหม้ การสนองรับควรจะทำภายในวันเดียวกับคำเสนอนั้น

การพิจารณาเวลาที่จะสนองรับนั้น สิ่งที่สำคัญในการใช้ดุลพินิจตัดสินคดีก็คือ คดีซึ่งศาลได้เคยวางแนววินิจฉัยไว้ก่อนแล้ว และคำนึงถึงวิธีการที่ใช้ในการติดต่อของผู้เสนอด้วย

ในกฎหมายออสเตรเลีย เยอรมัน และสวิส ในกรณีที่ผู้เสนอไม่ได้ระบุระยะเวลาให้ทำคำสนอง โดยปกติแล้วไม่ควรจะผูกพันตลอดไป ควรเป็นเวลา³ คำเสนอจะสิ้นสุด

1. ถ้าเป็นคำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง คำเสนอจะมีผลผูกพันจนกว่าเวลาอันควรคาดหมายได้ว่าจะได้รับคำสนองได้สิ้นสุดลง โดยปกติ

¹ Bardeaux, 21 Jan. 1892, D. 1892.2.390.

² Paris, 8 June 1956, sous Cass., 15 Oct. 1958, Bull. 1. 350 .

³ Schlesinger Formation of Contracts, Volume II, p. 1523.

ผู้เสนอจะกะเวลาที่ควรจะได้รับคำสนองถ้าไม่มีการล่าช้า ซึ่งผลจะแตกต่างกันไป ถ้าผู้เสนอใครหรือควรจะใครว่ามีความล่าช้า ทั้งนี้กรณีที่มีการล่าช้าจึงให้เพิ่มเข้าไปในเวลาที่ผู้เสนอจะเอาไว้วางใจ ในการตัดสินของศาล เพื่อพิจารณาว่า ผู้รับคำเสนอควรใช้เวลาเท่าใด ศาลจะไม่นำเอาธรรมเนียมปฏิบัติที่เคยคิดต่อกันมาก่อนมาเป็นข้อพิจารณาโดยจะดูเพียงว่าสมควรจะใช้เวลาเท่าใดในพฤติการณ์เช่นนั้นเท่านั้น

ในกรณีที่มีการล่าช้าในการส่งคำสนอง รับและมีใช้ความผิดของผู้รับคำเสนอ ถ้าผู้เสนอไม่ต้องการผูกพัน ผู้เสนอจะตองแจ้งไปยังผู้รับคำเสนอให้ทราบถึงเวลาที่ช้าที่สุดที่เขาจะยอมรับคำสนอนั้น

2. ถ้าเป็นคำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า ถ้าไม่ไ้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น จะต้องสนองรับทันที

คำเสนอที่เป็นจดหมายแก่ผู้เสนอไ้ยื่นให้กับมือของผู้รับคำเสนอ กรณีนี้ไม่ถือเป็นคำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่เฉพาะหน้า ฉะนั้นผู้รับคำเสนอมีเวลาที่จะไตร่ตรองไ้

การสิ้นสุดโดยการถอนคำนั้น

ตามกฎหมายไทยการแสดงเจตนาทำคำเสนอนั้น โดยทั่วไปจะถอนกันไ้ไ้แต่ในชั้นที่ยังไม่มีผลเป็นคำเสนอ คือการแสดงเจตนาทำคำเสนอยังส่งไปไม่ถึงตามหลักในมาตรา 130 ถ้าไ้มีการถอนการแสดงเจตนาทำคำเสนอผลผูกพันก็ยังไม่เกิดขึ้นยังไม่เป็นคำเสนอ แต่ถ้าเป็นการถอนคำเสนอตั้งที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 354, 355 ย่อมเป็นการถอนคำเสนอที่มีผลผูกพันแล้ว ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวห้ามมิให้ถอน แต่เป็นเรื่องที่ตองรอให้คำเสนอสิ้นสุดไปเอง

แต่ถ้าผู้เสนอฝ่าฝืนถอนคำเสนอโดยไม่มีสิทธิที่จะถอนก่อนคำเสนอสิ้นสุดความผูกพัน ในชั้นนี้กฎหมายมิไ้บัญญัติบังคับไว้ ดังนั้น ผลจะเป็นประการใดอาจ

แยกพิจารณาได้ดังนี้¹

1. ถ้าผู้รับคำเสนอได้สนองรับคำเสนอนั้น โดยเหตุที่ผู้เสนอไม่มีสิทธิ
ถอนคำเสนอ การถอนคำเสนอย่อมไม่มีผลแต่อย่างใด ถือว่าคำเสนอยังมีผลผูกพัน
อยู่ ดังนั้น เมื่อผู้รับคำเสนอได้สนองรับคำเสนอ สัญญาจึงเกิดขึ้นเหมือนไม่มี
การถอนคำเสนอเลย หากผู้เสนอไม่ยอมปฏิบัติตามสัญญา ย่อมเป็นฝ่ายผิดสัญญา
ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย²

2. ถ้าผู้รับคำเสนอไม่สนองรับคำเสนอนั้น

2.1 หากผู้รับคำเสนอไม่มีเจตนาที่จะสนองรับคำเสนอหรืออาจ
สนองรับได้แต่ไม่สนองรับ การที่ผู้เสนอถอนคำเสนอแม้จะถอนโดยไม่มีสิทธิ
ก็ไม่ทำให้ผู้รับคำเสนอได้รับความเสียหายแต่อย่างใดเลย เพราะสัญญาไม่มีทาง
ที่จะเกิดขึ้น ดังนั้นผู้รับคำเสนอจึงไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพราะเหตุที่ผู้เสนอ
ถอนคำเสนอ³

2.2 หากผู้รับคำเสนอมีเจตนาจะสนองรับคำเสนอ แต่ไม่ได้สนอง
รับเพราะเหตุที่ผู้เสนอถอนคำเสนอ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามคำเสนอได้
เช่น ผู้เสนอได้บอกถอนคำเสนอและได้ขายทรัพย์สินที่เสนอขายไว้ให้ผู้อื่นไปก่อนแล้ว
ในกรณีเช่นนี้ผลจะเป็นอย่างไร นักกฎหมายยังคงมีความเห็นแตกต่างกันออกเป็น
2 แนว⁴

1 คักกี๋ สอนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย
นิติกรรมและสัญญา, หน้า 326-327.

2 คำพิพากษาฎีกาที่ 931/2480

3 ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย
นิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2), หน้า 457.

4 จิตติ คิงศรัทีย, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา
354 ถึงมาตรา 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้, หน้า 14.

ความเห็นฝ่ายที่หนึ่ง เห็นตามแนวความคิดของ Planiol เห็นว่า ผู้เสนอมีความรับผิดชอบในระยะเวลาก่อนสัญญา (avant contrat) เมื่อทำ คำเสนอไป แม้ว่าจะเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวและไม่ก่อให้เกิดหนี้แต่ถ้ามีการถอน คำเสนอเมื่อใดก็ตามที่ความรับผิดชอบของผู้เสนอย่อมเกิดขึ้นทันทีฐานละเมิด

ความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า คำเสนอเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวที่ก่อให้เกิดหนี้ได้ ผู้เสนอจึงต้องผูกพันที่จะชำระหนี้ด้วยการงดเว้นที่จะไม่ถอนคำเสนอ ก่อนคำเสนอสิ้นความผูกพัน ดังนั้น เมื่อผู้เสนอฝ่าฝืนถอนคำเสนอขึ้นเป็นการไม่ ชำระหนี้ จึงต้องรับผิดชอบค่าเสียหายฐานละเลยไม่ชำระหนี้

ผู้เขียนเห็นด้วยกับความเห็นของฝ่ายหลังที่ว่าคำเสนอก่อให้เกิดหนี้และ หนี้ที่วานักคือ หนี้ที่จะต้องงดเว้นไม่ถอนคำเสนอ ก่อนที่คำเสนอจะสิ้นความผูกพัน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 354 และมาตรา 355

สำหรับเรื่องคำมั่นนั้นกฎหมายวางบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษในเรื่องการ ถอน ดังนั้น

คำมั่นโฆษณาจะให้รางวัล

มาตรา 363 บัญญัติว่า "ในกรณีที่กล่าวมาในมาตราก่อนนี้ เมื่อยัง ไม่มีใครทำการสำเร็จถึงบ่งไว้ในอยู่ครบใด ผู้ให้คำมั่นจะถอนคำมั่นของตนเสีย โดยวิธีเดียวกับที่โฆษณานั้นก็ได้ เว้นแต่จะได้แสดงไว้ในโฆษณานั้นว่าจะไม่ถอน

ถ้าคำมั่นนั้นไม่อาจจะถอนโดยวิธีดังกล่าวมาก่อน จะถอนโดยวิธีอื่น ก็ได้ แต่ถ้าเช่นนั้นการถอนจะเป็นอันสมบูรณ์ใช้ได้เพียงเฉพาะต่อบุคคลที่รู้

ถ้าผู้ให้คำมั่นได้กำหนดระยะเวลาให้ด้วยเพื่อทำการอันมีนั้นไซ้ ่ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ให้คำมั่นได้สละสิทธิที่จะถอนคำมั่นนั้นเสียแล้ว"

จากบทบัญญัติดังกล่าวอาจสรุปหลักเกณฑ์ในเรื่องการถอนคำมั่นจะให้
รางวัลได้ดังนี้

1. คำมั่นซึ่งมิได้กำหนดระยะเวลาให้ทำการไว้ ถ้าได้แสดงไว้ใน
โฆษณาว่าจะไม่ถอน ย่อมถอนไม่ได้ แต่ถ้ามิได้แสดงไว้ในโฆษณาว่าจะไม่ถอน
ผู้ให้คำมั่นย่อมมีสิทธิถอนคำมั่นได้เสมอ และจะถอนเมื่อไรก็ได้ก่อนที่จะมีผู้ทำการ
สำเร็จตามคำมั่นนั้น ในกรณีนี้จึงต่างกับคำเสนอต่อบุคคลผู้อยู่ห่างโดยระยะทาง
อันมิได้บ่งระยะเวลาให้ทำคำสนองซึ่งไม่อาจถอนคำเสนอได้ก่อนเวลาอันควร
คาดหมายว่าจะได้รับคำออกกล่าวสนอง ตามมาตรา 355 นอกจากนี้คำมั่นซึ่ง
มิได้กำหนดระยะเวลาให้ทำการไว้ยังไม่สิ้นผลหรือสิ้นความผูกพันไปเอง เว้นแต่
จะมีการถอนก่อนมีผู้ทำการสำเร็จ หรือการอื่นจะต้องทำตามคำมั่นนั้นเป็นอันพัน
วิสัยที่จะทำได้เสียแล้ว เช่น เหลืองประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ว่าจะให้
รางวัลแก่ผู้นำสุนัขที่หายไปมาส่งคืน แต่ปรากฏว่าสุนัขนั้นตายเสียแล้ว ดังนั้นคำมั่น
ย่อมสิ้นผลเพราะเป็นอันพันวิสัยที่จะปฏิบัติได้

2. คำมั่นซึ่งกำหนดระยะเวลาให้ทำการไว้ความปกติเมื่อไม่มีใครทำ
การสำเร็จ ย่อมจะสิ้นผลความผูกพันไปเองเมื่อสิ้นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้นั้น
แต่ในระหว่างเวลาที่กำหนด มาตรา 363 วรรคท้าย ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า
ผู้ให้คำมั่นได้สละสิทธิที่จะถอนคำมั่นนั้นเสียแล้ว ทั้งนี้เพราะหากยอมให้ผู้ให้คำมั่น
ถอนคำมั่นได้ตามใจชอบ ระยะเวลาที่กำหนดไว้ย่อมไม่มีความหมาย และอาจทำให้
ผู้เตรียมทำการตามคำมั่นไว้แล้วต้องเสียหาย ดังนั้นถ้าหากผู้ให้คำมั่นประสงค์จะ
ใช้สิทธิถอนคำมั่นก่อนสิ้นระยะเวลา ก็ต้องระบุไว้ในคำมั่นของตนว่าสงวนสิทธิที่จะ
ถอนคำมั่นนั้นก่อนที่จะมีผู้ทำการสำเร็จ หรือพฤติการณ์เป็นที่ประจักษ์ว่าการที่จะ
ทำตามคำมั่นนั้นเป็นอันไร้ประโยชน์เสียแล้ว เช่น เขียวประกาศโฆษณาคำมั่นจะ
ให้รางวัลแก่ผู้คิดค้นยารักษาโรค เพื่อรักษาบุตรของตนซึ่งเป็นง่อย โดยกำหนดระยะเวลา
ให้ทำการ 1 ปี แต่ปรากฏว่าบุตรของ เขียวถึงแก่ความตายก่อนครบกำหนด

1 ปี โดยยังไม่มีใครทำการสำเร็จ ทั้งนี้เขี่ยยอมถอนค้ำมันของคนได้ เพราะ การที่จะทำตามค้ำมันนั้นเป็นอันไร้ประโยชน์

3. เมื่อผู้ให้ค้ำมันมีสิทธิที่จะถอนค้ำมันได้ โดยไม่ต้องห้ามมิให้ถอนดังกล่าว แล้ว การถอนค้ำมันจะต้องปฏิบัติตามวิธีการที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 363 กล่าวคือ ต้องทำโดยวิธีเดียวกับที่โฆษณาค้ำมัน ถ้าไม่อาจถอนได้ โดยวิธีเดียวกัน จะถอน โดยวิธีอื่นก็ได้ แต่การถอนโดยวิธีอื่นคงใช้ได้แต่เฉพาะผู้ที่รู้ถึงการถอนนั้นเท่านั้น ส่วนผู้ที่ไม่รู้คงถือว่าค้ำมันยังมีอยู่ ถ้าผู้ไม่รู้นั้นทำการสำเร็จตามค้ำมันยอมมีสิทธิ ได้รับรางวัล เช่น เขี่ยให้ค้ำมันว่าจะให้รางวัลแก่ผู้ทำการอันใดอันหนึ่งโดย โฆษณาทางหนังสือพิมพ์เสียงสยาม แต่หนังสือพิมพ์เสียงสยามถูกทางราชการสั่งปิด เขี่ยไม่อาจถอนค้ำมันได้ โดยวิธีเดียวกัน จึงประกาศถอนค้ำมันโดย โฆษณาทาง หนังสือพิมพ์อื่น หรือทางวิทยุกระจายเสียง การถอนค้ำมันของ เขี่ยคงสมบูรณ์ ใช้งานได้เฉพาะผู้ที่รู้ คือได้ทราบโฆษณาของ เขี่ย เท่านั้น ส่วนผู้ที่ไม่รู้คงถือว่าค้ำมัน ยังมีอยู่ โดยการถอนค้ำมันนั้นไม่มีผล

4. ในทำนองเดียวกันถ้าผู้ทำค้ำมันไม่มีสิทธิจะถอนค้ำมัน โฆษณา แต่ ได้ถอนก่อนที่ค้ำมันจะสิ้นความผูกพันกรณีนี้คงถือว่าการถอนนั้นไม่มีผลแต่อย่างใด ในกฎหมาย เท่ากับค้ำมัน โฆษณาจะให้รางวัลยังคงมีอยู่ หากมีผู้มากระทำการ ตามค้ำมันสำเร็จก็ย่อมมีสิทธิได้รับรางวัล

ค้ำมันจะให้รางวัลแก่ผู้ชนะการประกวด

ตามมาตรา 365 วรรคแรก บัญญัติว่า "ค้ำมันจะให้รางวัลอันมีความ ประสงค์เป็นการประกวดชิงรางวัลนั้น จะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้กำหนดระยะเวลา ไว้ในคำโฆษณาด้วย"

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวเห็นได้ว่า ค้ำมันจะให้รางวัลแก่ผู้ชนะการ ประกวด เป็นค้ำมันที่ต้องกำหนดระยะเวลาให้ทำการ ผลบังคับในกรณีนี้จึงต้อง

เป็นไปตามมาตรา 363 วรรคสามด้วย นั่นคือในเมื่อค้ำมั่นดังกล่าวเป็นค้ำมั่นซึ่งมีกำหนดระยะเวลา จึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายว่าผู้ให้ค้ำมั่นสละสิทธิที่จะถอนค้ำมั่นนั้น ดังนั้นในระหว่างระยะเวลาที่กำหนดไว้ผู้ให้ค้ำมั่นจึงถอนค้ำมั่นไม่ได้ เว้นแต่จะระบุสละสิทธิที่จะถอนไว้ในใบโฆษณาให้ค้ำมั่น หรือพฤติการณ์เป็นที่ประจักษ์ว่าการที่จะประกวดค้ำมั่นนั้นเป็นอันไร้ประโยชน์เสียแล้ว เช่น ผู้ให้ค้ำมั่นจัดให้มีการประกวดนางงามเพื่อส่งผู้ชนะไปประกวดนางงามจักรวาลในต่างประเทศ แต่ปรากฏว่าในระหว่างระยะเวลาที่กำหนดไว้มีการประกวดนางงามจักรวาลมีเหตุต้องงด ดังนั้น ผู้ให้ค้ำมั่นย่อมจะถอนค้ำมั่นได้

ค้ำมั่นจะซื้อหรือจะขาย

มาตรา 454 บัญญัติว่า "การที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งให้ค้ำมั่นไว้ก่อนว่าจะซื้อหรือขายนั้น จะมีผลเป็นการซื้อขายต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้บอกกล่าวความจำนงว่าจะทำการซื้อขายนั้นให้สำเร็จตลอดไป และคำบอกกล่าวเช่นนั้นได้ไปถึงบุคคลผู้ให้ค้ำมั่นแล้ว"

ถ้าในค้ำมั่นมิได้กำหนดเวลาไว้เพื่อการบอกกล่าวเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้ให้ค้ำมั่นจะกำหนดเวลาพอสมควร และบอกกล่าวไปยังคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งให้ตอบมาเป็นแน่นอนภายในเวลากำหนดนั้นก็ได้ว่าทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไปหรือไม่ ถ้าและไม่ตอบเป็นแน่นอนภายในกำหนดเวลานั้นไซ้ ค้ำมั่นซึ่งได้ให้ไว้ก่อนนั้นก็เป็นอย่างอื่นไ้ผล"

จากบทบัญญัติข้างต้น ผลผูกพันของค้ำมั่นในการซื้อขายนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ

1. ระยะคนที่ผู้รับค้ำมั่นยังมีได้บอกกล่าวความจำนงมาเป็นแน่นอนว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไป

2. ระยะเวลาที่สอง เมื่อผู้รับคำมั่นได้บอกกล่าวความจำนงมาเป็นแน่นอนว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไป

1. ระยะเวลาที่สอง เมื่อผู้รับคำมั่นยังมีใ้บอกกล่าวความจำนง เป็นแน่นอนว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไป ผู้ให้คำมั่นมีความผูกพันที่จะต้องกระทำตามคำมั่น จะซื้อหรือจะขายที่ตนได้ให้ไว้

ผู้ให้คำมั่นจะพ้นจากความผูกพันก็ต่อเมื่อผู้รับคำมั่นได้ตอบปฏิเสธมาภายในกำหนดเวลา ทั้งนี้ต้องแยกพิจารณา ดังนี้

(ก) คำมั่นที่มีกำหนดเวลาไว้ให้ผู้รับคำมั่นบอกกล่าว เช่น น. ให้คำมั่นแก่ ย. ว่า จะขายแหวน 1 วง เมื่อ ย. ใ้รับคำมั่นแล้วให้ตอบมาเป็นแน่นอนว่าจะซื้อหรือไม่ ภายในกำหนด 15 วัน ทั้งนี้เมื่อ ย. ไม่ตอบมาเป็นแน่นอนภายในกำหนดนั้น น. ก็พ้นความผูกพันคือคำมั่นเป็นอันสิ้นผล

(ข) คำมั่นที่ไม่มีกำหนดเวลาเพื่อการบอกกล่าว ดังนั้นตราบใดที่ยังไม่มีการบอกกล่าว ผู้ให้คำมั่นก็ยังผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามคำมั่นอยู่ จนกว่าผู้ให้คำมั่นประสงค์จะพ้นความผูกพันรับผิดก็ต้องกำหนดเวลาพอสมควร และบอกกล่าวไปยังผู้รับคำมั่นให้ตอบมาเป็นแน่นอนภายในกำหนดนั้นว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไปหรือไม่ ถ้าผู้รับคำมั่นตอบปฏิเสธหรือละเลยไม่ตอบจนพ้นกำหนดเวลา ผู้ให้คำมั่นก็พ้นจากความผูกพัน

ถ้าผู้รับคำมั่นตอบรับที่จะซื้อหรือขายทั้งนี้คำมั่นก็ก่อให้เกิดผลเป็นระยะเวลาที่สอง

2. ระยะเวลาที่สองเมื่อผู้รับคำมั่นได้บอกกล่าวความจำนงมาเป็นแน่นอนว่าจะทำการซื้อขายให้สำเร็จตลอดไป

โดยการบอกกล่าวความจำนงมาเป็นแน่นอนเช่นนี้ เมื่อคำบอกกล่าวเช่นนี้ไปถึงผู้ให้คำมั่น ย่อมเกิดสัญญาซื้อขายขึ้นและเกิดเป็นความผูกพันกันทางสัญญา

ปัญหาว่าการถอนคำมั่นจะซื้อขายก่อนที่คำมั่นจะสิ้นความผูกพัน จะมีผล
เช่นไร

ปัญหานี้ต้องพิจารณาไปในทางที่ว่าคำมั่นจะซื้อขายก่อให้เกิดหนี้หรือไม่
เพราะถ้าพิจารณาว่าคำมั่นจะซื้อขายไม่ก่อให้เกิดหนี้ ผู้ทำคำมั่นมีหน้าที่ที่จะต้อง
ไม่ถอนคำมั่น ดังนั้นเมื่อถอนคำมั่นเสีย ความรับผิดชอบของผู้ทำคำมั่นย่อมเกิดขึ้นใน
ระยะเวลาก่อนสัญญา (avant contrat) ดังนั้นผู้ทำคำมั่นจะต้องรับผิดชอบใน
ฐานละเมิด

แต่ถ้าพิจารณาว่าคำมั่นจะซื้อขายก่อให้เกิดหนี้ ดังนั้นการฝ่าฝืนถอน
คำมั่นจึง เป็นการไม่ชำระหนี้ที่จะต้องงควั้นไม่ถอนคำมั่น

ผู้เขียนได้กล่าวถึง เรื่องคำมั่นก่อให้เกิดหนี้หรือไม่ไว้ในบทที่ 4 ซึ่ง
ผู้เขียนเห็นว่า คำมั่นจะซื้อขายน่าจะก่อให้เกิดหนี้ขึ้นได้ และความผิดของผู้ทำ
คำมั่นในกรณีถอนคำมั่นก่อนสิ้นผลย่อมต้อง รับผิดชอบฐานไม่ชำระหนี้

การสิ้นสุดของคำเสนอโดยการถอนตามกฎหมายต่างประเทศ

ในกฎหมายอเมริกัน อังกฤษ เยอรมัน และฝรั่งเศส มีหลักอยู่ว่า
คำเสนอที่ไ้ระบุว่า เป็นคำเสนอถอนคืนได้ สามารถถอนคืนได้เสมอจนกว่า
จะมีการสนองรับ

เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วคำเสนอสามารถถอนได้เสมอจนมีการ
สนองรับ ซึ่งการระบุเช่นนี้ตามกฎหมายอเมริกัน อังกฤษ และฝรั่งเศส มิได้มีผล
ทำให้คำเสนอดังกล่าวนั้นกลายเป็นคำเชื่อเชื่อให้ทำการติดต่อกำเสนอแต่อย่างใด
แต่ตามกฎหมายเยอรมัน เดิมเคยใช้หลักว่า คำเสนอนั้นเมื่อได้รับโดยผู้รับคำเสนอ
แล้วจะผูกพันผู้ให้คำเสนอและไม่อาจที่จะถอนได้ แต่ต่อมาหลักนี้ได้มีการปรับปรุง
โดยให้คำเสนอถอนคืนได้โดยการระบุข้อความว่า ขอสงวนสิทธิ์ที่จะถอน ซึ่งการ

ระบุว่า ขอสถวนสิทธิที่จะถอนคำเสนอนั้นอาจจะแปลความได้เป็น 2 แห่ง คือ

1. การขอสถวนสิทธินั้น เพื่อการขอสถวนสิทธิจริง ๆ ที่จะถอนคำเสนอได้ก่อนการสนองรับ
2. การขอสถวนสิทธิ เป็นการทำให้คำเสนอนั้นกลายเป็นคำเชื้อเชิญไป ซึ่งในกรณีที่มิใช่ข้อสงสัย มักจะแปลความให้เป็นไปในรูปของคำเชื้อเชิญมากกว่าที่จะเป็นคำเสนอ

การถอนคำเสนอนั้นจะมีผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักดังต่อไปนี้

1. ตามกฎหมายอเมริกัน การถอนคำเสนอจะไม่มีผลจนกว่าผู้รับคำเสนอจะได้รับคำบอกถอน ทั้งนี้เป็นไปตาม The Restatement (Second) Sec. 41

ตัวอย่าง เอได้เสนอขายที่ดินให้แก่บี โดยส่งคำเสนอไปทางไปรษณีย์ ต่อมาเอได้ส่งหนังสือแจ้งถึงการถอนคำเสนอนั้นถึงบีอีกฉบับหนึ่งทางไปรษณีย์ แต่ก่อนที่บีจะได้รับหนังสือแจ้งการถอนคำเสนอ บีได้สนองรับคำเสนอโดยส่งหนังสือรับซื้อที่ดิน เพราะว่าคำสนองรับของบีมีผลเมื่อส่งออกไป สัญญาจึงเกิดขึ้น (กรณีนี้คำเสนอของเอไม่สามารถถอนได้จนกว่าบีจะได้รับแจ้งการถอน)

สำหรับการถอนคืนคำเสนอตามกฎหมายฝรั่งเศส ความสำคัญอยู่ที่การแสดงให้เห็นถึงการถอน ซึ่งตามหลักกฎหมายฝรั่งเศสและการตัดสินของศาลยอมรับว่า การถอนคืนคำเสนอจะมีผลเมื่อได้ส่งออก เช่น การตัดสินคดีของ Bordeaux Court of Appeals เมื่อวันที่ 17 มกราคม ค.ศ. 1870¹ ข้อเท็จจริงในคดีนี้ได้ให้ความว่า หนังสือแจ้งการถอนคำเสนอไม่ได้ส่งไปถึงผู้รับคำเสนอโดยตรง แต่ส่งไปยังบุคคลที่สามซึ่ง เป็นตัวกลางระหว่างผู้เสนอและผู้รับคำเสนอ ศาลตัดสินว่า

¹ Bordeaux, 17 Jan. 1870, S. 1870.2.219.

คำเสนอได้ถูกถอนเมื่อเวลาที่หนังสือนั้นถูกส่งออกไป ในทำนองเดียวกันถ้าข้อเท็จจริงใดก็ตามว่า ผู้เสนอส่งหนังสือโดยตรงถึงผู้รับคำเสนอ แทนที่จะส่งถึงตัวกลาง การถอนคำเสนอจะมีผลเมื่อถูกส่งออกไป

ในการตัดสินคดีของ Orléans Court เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1885 ข้อเท็จจริงใดก็ตามว่า เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 1883¹ ก็ ซึ่งเป็นธนาคารได้ทำคำเสนอต่อพี โดยให้ตัวแลกเงินจำนวน 3 ฉบับ ซึ่งออกตัวโดยลูกค้าของธนาคาร โดยมีเงื่อนไขว่ากำหนดเวลาในตัวจะเลื่อนออกไป แต่ต่อมาในวันรุ่งขึ้น ธนาคารได้ยกเลิกคำเสนอนั้น และในวันเดียวกันนั้นผู้รับคำเสนอได้สนองรับคำเสนอนั้น ศาลตัดสินว่า ตามหลักของการก่อให้เกิดสัญญานั้น สัญญาจะเกิดขึ้นต่อเมื่อคำสนองไปถึงผู้เสนอ แต่ถ้าได้มีการถอนคืนคำเสนอก่อนเวลาที่จะสนองรับ สัญญาจึงไม่สมบูรณ์ ในความเห็นของศาลแล้วเห็นว่า ศาลไม่คำนึงถึงเวลาที่การถอนนั้นไปถึงผู้รับคำเสนอ

ในการตัดสินของ Court of Cassation เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1960² ข้อเท็จจริงใดก็ตามว่า การสนองรับและการถอนคืนคำเสนอได้ส่งสวนทางกับทางไปรษณีย์ ผลตัดสินว่าสัญญาไม่สมบูรณ์ เพราะไม่มีหลักฐานยืนยันว่า ผู้เสนอได้รับคำสนองรับก่อนที่จะมีการถอนคำเสนอ ดังนั้นจึงต้องถือว่า การถอนคำเสนอจะมีผล แต่ผู้สนองรับได้โต้แย้งว่า สัญญายอมเกิดขึ้นแล้วเมื่อการสนองรับได้ถูกส่งออกไป ศาลให้เหตุผลว่า ผู้เสนอไม่มีสิทธิที่จะถอนคำเสนอได้ทุกเมื่อ จนกว่าเขาจะได้รับการสนองรับ เหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้เสนอยังคงมีสิทธิและอำนาจที่จะถอนคำเสนอของเขาได้เสมอ ตราบจนกระทั่ง

¹ Orléans, 26 June 1885, S.1886.2.30, D. 1886.2.

² Cass, 21 Dec. 1960, D.1961. 417.

ผู้เสนอได้รับคำสนอง หรืออีกนัยหนึ่งการถอนคำเสนอเมื่อส่งออก

2. การสูญหายของใบแจ้งการถอน

ถ้าใบแจ้งการถอนโดยทางไปรษณีย์หรือทางโทรเลขสูญหายระหว่างทางตามกฎหมาย Common Law ถือว่าการถอนนั้นไม่มีผล

3. การรับหนังสือแจ้งการถอน

ตาม The Restatement (Second) Sec.69 ระบุไว้ว่า การรับหนังสือแจ้งการถอนคำเสนอของผู้รับคำเสนอ ให้ถือว่าหนังสือแจ้งการถอนนั้นมีผล เมื่อได้อยู่ในความครอบครองของผู้รับ

ตัวอย่าง เอได้ส่งหนังสือแจ้งการถอนคำเสนอไปยังบีทางไปรษณีย์ หนังสือนั้นได้ส่งไปถึงบ้านของบี และคนในบ้านของบีได้วางหนังสือนั้นผิดที่ ทำให้บีไม่ได้รับตาม The Restatement (Second) Sec.69 ให้ถือว่าบีได้รับรู้ถึงการแจ้งการถอนนั้นแล้ว

4. การแจ้งการถอนโดยทางอ้อม

การที่ผู้รับคำเสนอทราบถึงการกระทำที่ผู้เสนอกระทำขัดกับคำเสนอที่ผู้เสนอได้ให้ ดังนั้นคำเสนอได้ถูกถอนไปโดยปริยายแม้ผู้เสนอไม่ได้มีการแจ้งการถอนโดยตรงแก่ผู้รับคำเสนอ

ตัวอย่าง เอได้เสนอขายที่ดินให้แก่บีในราคาที่กำหนด และให้เวลาในการสนองรับ 1 สัปดาห์ ภายในสัปดาห์นั้นเอได้ทำสัญญาขายที่ดินแปลงนั้นให้แก่ซี และมีได้ทราบถึงการซื้อขายนี้ ดังนั้นบีจึงได้ส่งหนังสือแจ้งการสนองรับซื้อที่ดินแปลงนั้นถึงเอ ทั้งนี้สัญญาระหว่างเอและบีไม่เกิดขึ้น เนื่องจากคำเสนอของเอได้ถูกถอนคืนแล้ว เมื่อมีทราบการซื้อขายระหว่างเอและซี

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการถอนคำเสนอโดยทางอ้อม จากการที่ผู้รับคำเสนอได้ทราบว่าผู้เสนอปฏิบัติกรณอื่นเป็นการขัดต่อคำเสนออย่างที่ไม่สามารถแก้ไขได้กล่าวคือ ผู้เสนอได้ทำสัญญาขายที่ดินให้แก่บุคคลอื่นไปแล้ว แต่ผู้เสนอยังอยู่ในระหว่างการเจรจากับบุคคลที่สาม หรือได้ทำคำเสนอไปยังบุคคลที่สาม การกระทำเหล่านี้ไม่ถือเป็นการถอนคำเสนอ เมื่อผู้รับคำเสนอได้ทราบถึงพฤติการณ์ดังกล่าว

คดี Dickinson V. Dodds¹ ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้รับคำเสนอได้ทราบถึงการกระทำของผู้เสนอซึ่งกำลังทำการตกลงที่จะขายที่ดินให้แก่บุคคลที่สาม แต่การที่ได้รับรู้ถึงการกระทำดังกล่าวโดยผู้รับคำเสนอ ทำให้คำเสนอนั้นถอนไม่ได้

ข้อสังเกต จากข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าว ถ้าผู้เสนอได้กระทำการอื่นเป็นการขัดกับคำเสนอนั้น และไม่สามารถแก้ไขได้(กล่าวคือ ขายที่ดินให้แก่บุคคลที่สามแล้ว) และผู้รับคำเสนอไม่ทราบถึงการกระทำนั้น ดังนั้นอำนาจในการตอบรับคำเสนอของผู้รับคำเสนอยังคงมีอยู่และสัญญาเกิดขึ้น เมื่อผู้รับคำเสนอสนองรับ และถ้าผู้เสนอไม่สามารถกระทำตามคำเสนอได้ ผู้เสนอเป็นผู้ผิดสัญญา และต้องชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้รับคำเสนอ

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นคำเสนอที่ถอนคืนได้ทันทีไป ต่อไปจะกล่าวถึงคำเสนอบางชนิดซึ่งไม่อาจถอนคืนได้

คำเสนอที่ถอนคืนไม่ได้ (Irrevocable offer)

ดังกล่าวแล้วข้างต้นว่า โดยทั่วไปคำเสนอสามารถถอนคืนได้เสมอตามที่ผู้เสนอต้องการ แต่มีข้อยกเว้นบางประการที่ทำให้ผู้เสนอไม่อาจถอนคืนคำเสนอได้ คือ

¹ 2 Ch. Div. 463 (1876).

1. คำเสนอสำหรับ Option Contract

การทำคำเสนอให้เป็นคำเสนอที่ถอนไม่ได้ สามารถกระทำได้โดยผู้เสนอยินยอมที่จะให้ทางเลือกตอบรับแก่ผู้รับคำเสนอในการที่จะทำสัญญา คำเสนอซึ่งกลายเป็นคำเสนอที่ถอนไม่ได้ โดยปกติเรียกว่า Option Contract และการที่จะกลายเป็น Option Contract ใต้นั้น ผู้เสนอจะต้องมีสิ่งตอบแทน เพื่อต่อรองแลกเปลี่ยนกับคำสัญญาของผู้เสนอ

The Restatement (Second) Sec.89B (1) ได้ระบุว่า การทำคำเสนอให้เป็นคำเสนอที่ถอนไม่ได้ หรือเรียกว่า Option Contract นั้น สามารถทำได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีสิ่งตอบแทน ... ทรายโคที่ Option contract นั้น มีสิ่งชักจูงให้เข้าใจว่ามีหลัก Consideration (Recited Consideration) ยกตัวอย่างเช่น ผู้เสนอกล่าวว่า " เพื่อเป็น Consideration การที่คุณให้เงินฉัน 1 ดอลลาร์วันนี้ ฉันให้คำสัญญาว่าจะยื่นคำเสนอนั้นเป็นเวลา 2 สัปดาห์" ทั้งนี้ถือว่าเป็น Option contract และมีผลผูกพันผู้เสนอที่จะต้องไม่ถอน แม้ความจริงแล้วจะไม่ได้มีการให้เงิน 1 ดอลลาร์ก็ตาม

2. Firm Offer

Ucc มาตรา 2-225 ได้ระบุว่า คำเสนอโดยพ่อค้าในการที่จะซื้อหรือขายสินค้า เป็นคำเสนอที่ถอนไม่ได้ถ้า

- (ก) คำเสนอนั้นได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการลงนาม
- (ข) คำเสนอนั้นได้มีข้อความระบุแน่ชัดว่าเป็นคำเสนอเปิด และคำเสนอนั้นถอนไม่ได้ แม้จะไม่มี Recital consideration

ในกรณีที่คำเสนอนั้นไม่ได้ระบุเวลาว่าคำเสนอมีผลนานถึงเมื่อใด คำเสนอนั้นจะถอนไม่ได้ภายในระยะเวลาที่พอสมควร แต่ถ้าคำเสนอนั้นได้ระบุ

ระยะเวลาแน่ชัด คำเสนอนั้นจะถอนไม่ได้จนกว่าล่วงเลยเวลาที่ระบุแล้ว
 อย่างไม่ก็ตาม แม้จะมีการกำหนดเวลาหรือไม่ กำหนดเวลาการยื่นคำเสนอ
 คำเสนอจะยื่นได้ไม่นานกว่า 3 เดือน (ถ้าผู้รับคำเสนอได้ให้ Recital
 Consideration เพื่อรับรองแลกเปลี่ยนกับการไม่ถอนคำเสนอ คำเสนอนั้นจะ
 ถอนคืนไม่ได้จนกว่าครบเวลาที่กำหนดไว้)

3. คำเสนอสำหรับสัญญาฝ่ายเดียว (Unilateral Contract)

ถ้าคำเสนอนั้นระบุแน่ชัดให้ผู้รับคำเสนอสนองรับโดยการกระทำ การ
 เริ่มต้นปฏิบัติการกระทำดังกล่าว เพื่อสนองรับคำเสนอนั้น มีผลทำให้เกิดเป็น
 Option contract ซึ่งผูกพันผู้เสนอที่จะต้องไม่ถอน (The Restatement
 (Second) Sec. 45(1) . . .

ดังตัวอย่างในคดี Brackenbury V. Hodgkin¹ ข้อเท็จจริงในคดี
 นี้ได้ความว่า คีซึ่งแม่หม้ายได้ให้คำเสนอแก่พีซึ่งเป็นลูกสาวและลูกเขย ว่าถ้าพี
 ย้ายบ้านมาอยู่กับคีที่นี้ และคอยดูแลรับใช้คีจนกว่าคีจะถึงแก่ชีวิต คีจะมอบที่ดินและ
 นาให้แก่พี เมื่อคีจะถึงแก่ชีวิต พีได้ย้ายบ้านมาอยู่กับพี และเริ่มตนดูแลรับใช้คี
 สัญญายังไม่เกิดขึ้นจนกว่าพีจะได้เสร็จสิ้นจากการกระทำในการสนองรับคำเสนอ
 (ดูแลรับใช้คีจนกว่าคีจะถึงแก่ชีวิต) อย่างไม่ก็ตาม พีได้เริ่มตนปฏิบัติการกระทำ
 ดังกล่าว ดังนั้นคีจึงถูกผูกพันด้วย option contract และคำเสนอของคียังคง
 ถอนไม่ได้จนกว่าพีจะได้เสร็จสิ้นการกระทำนั้น แต่พีไม่ได้ถูกผูกพันใด ๆ จาก
 คำสัญญา ทั้งนี้เพราะพีไม่ได้ให้คำสัญญา และพีอาจจะเลิกการกระทำดังกล่าว
 ก็ได้ ถ้าเขาไม่ต้องการการสนองรับคำสัญญาของคี

¹ 116 Mc. 399 (1917) .

ข้อสังเกต

หลักของ The Restatement (Second) Sec. 45 นี้ ใกล้เคียงกับคำเสนอ
 ที่มีการสนองรับโดยการกระทำเท่านั้น แต่ถ้ามคำเสนอนั้นยังเป็นคำคลุมเคลือ ว่า
 การสนองรับโดยการกระทำหรือโดยคำสัญญา ให้ใช้หลักของ The Restatement
 (Second) Sec. 63 บังคับแทน กล่าวคือ ถ้ามคำเสนอนั้นไม่ได้บ่งว่าให้สนอง
 รับโดยการกระทำหรือโดยคำสัญญา ซึ่งในกรณีผู้รับคำเสนอสามารถเลือกที่จะ
 สนองรับโดยการกระทำหรือโดยคำสัญญา ดังนั้นเมื่อเขาเริ่มต้นที่จะทำการสนอง
 รับโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ก็ถือว่าเขาได้สนองรับแล้ว และผูกพันตนเองที่จะกระทำ
 การนั้นให้เสร็จสิ้น

ตัวอย่าง เอ้ไปทำธุรกิจค้าปลีกกับบีเป็นเวลานาน ดังนั้นเมื่อบีได้รับ
 ใบสั่งซื้อจากเอ บีอาจจะสนองรับคำเสนอของเอโดยให้คำสัญญา (คำสัญญาที่
 จะจัดส่งสินค้าไปให้) หรือโดยจัดส่งสินค้าไปให้เลย กรณีที่บีเลือกที่จะจัดส่ง
 สินค้าไปให้เลย ซึ่งเป็นการสนองรับคำเสนอโดยการกระทำ การสนองรับของ
 เขาคือ การเริ่มต้นเลือกสินค้าจากโกดังบรรจุและส่ง จึงถือเป็นการสนองรับ
 คำเสนอ และมีผูกพันในการที่จะกระทำการให้ลุล่วงตามคำเสนอ เอ้ผูกพัน
 ในการที่จะไม่ถอนคำเสนอจนกว่าบีจะกระทำการเสร็จ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย